



NUMERO 296



---

**PAU ARMSTRONG**

**EL MISTERIÓS  
JIMMY SAMSON**

COMÈDIA EN TRES ACTES

TRADUCCIÓ CATALANA DE CARLES COSTA

---

BIBLIOTECA FAGES DE CLIMENT FIGUERES

ENRIC GIMÉNEZ, en Rei Ramir, de "Rei i Monjo"

(Fotog. Pellicer)

50 cèntims

PAU ARMSTRONG

# EL MISTERIÓS JIMMY SAMSON

COMÈDIA EN TRES ACTES

TRADUCCIÓ CATALANA DE CARLES COSTA

ESTRENADA EN EL TEATRE PRINCIPAL EL DIA 16 D'ABRIL DE 1912

## PERSONATGES

<i>Miss Rosa Fay</i> ...	Josefina Santolària.
<i>Miss Mooré</i> ...	Montserrat Faura.
<i>Ketty</i> ...	Nena Morer.
<i>Bobby</i> ...	Nena Coy.
<i>Jimmy Samson</i> ...	Enric Giménez.
<i>Evans</i> ...	Enric Guitart.
<i>Dick (el Rata)</i> ...	Vicens Daroquí.
<i>Avery</i> ...	Jaume Capdevila.
<i>Bob Morgan</i> ...	Miquel Ortin.
<i>Martí Fay</i> ...	Modest Santolària.
<i>El Director de la presó</i> ...	Joaquim Viñas.
<i>Read</i> ...	Ferran Capdevila.
<i>Un empleat</i> ...	Josep Gibert.
<i>Blickendorf</i> ...	Domènec Aymerich.
<i>El quefe de la vigilància de la presó</i> ...	Miquel Sirvent.

Direcció escènica a càrrec d'ENRIC GIMÉNEZ

És propietat. La *Sociedad de Autores Españoles* és l'encarregada d'administrar els drets de representació.  
Aquesta edició correspon al n.º 296 de LA ESCENA CATALANA

## ACTE PRIMER

Despatx del Director de la presó de Conney-Island, en els Estats Units. En aixecar-se el teló el reclús Dick està fregant el «parquet» amb aire de gran avorriment.

### COMENÇA

DICK, EMPEAT, *després* el QUEFE

EMPEAT (*Sentat damunt d'una taula molt aprop de la del Director.*)—Ves fregant, Dick, ves fregant!

EMPEAT. Ves fregant, Dick, ves fregant!

DICK.—Ja li asseguro que és un ofici ben gal·dós!

EMPEAT.—No et queixis: val més encerar i netejar els *parquets* de la casa del Director que tenir que treballar en els tallers.

DICK.—És cert... Però això de passar-se la vida frega que fregaràs té molt poca gràcia i és poc variat. A mi m'agrada lo impre·vist.

EMPEAT.—Però així insensiblement, et trobaràs amb un ofici que podrà servir-te per al dia de demà.

DICK.—El dia de demà! Aquest demà està molt llunyà! Encara m'esperen tres anys de llimpiar els *parquets* de la casa del director de la presó de Conney-Island.

EMPEAT.—Tres, i dos que ja en portes de tancat...

DICK.—Fan cinc... Cinc anys de presó... Cinc anys per un miserable escalament que no va produir per a poder viure ni dos mesos!...

QUEFE. (*Entrant, al empleat.*)—Bon dia!

EMPEAT.—A les seves ordres, senyor Inspector.

QUEFE.—Suposo que el Director encara deu dormir, i que per lo tant no haurà donat l'ordre del dia!

EMPEAT.—Ja sap que fins al voltant de les onze...

QUEFE.—Es cuida bé el senyor Director; farà anys...

EMPEAT (*Per sí mateix.*)—Perquè té un secretari que el supleix.

DICK (*Amb sorna.*)—A cap de vosaltres us matarà el treball... No ho passeu malament en aquesta ratera: casa, gasofia, llit, llum, foc... Tot lo necessari per a cultivar bé l'art de l'os.

EMPEAT.—I per postres el sou. Quina sort. Dick! Qui pogués pescar alguna d'aquestes gangues! veritat, Dick?

DICK.—Així ho creu?... Doncs errada... Malgrat aqueixes gangues no m'agrada l'ofici.

QUEFE.—De debò?

DICK.—Està clar! Què li sembla molt honorós ésser director d'una presó?

QUEFE (*Ofès.*)—Com?

DICK.—No em refereixo a vostè!... Vostè és dels nostres...

QUEFE.—Dels vostres!

DICK.—Sí; un de la casa... Que per ventura no està condemnat a vigilar-nos? Doncs vegi si no és un presoner com jo, o pitjor que jo... perquè quan jo me'n vagi vostè continuarà lligat aquí per a vigilar als meus successors. Jo estic condemnat temporalment i vostè a cadena perpètua. Miri-ho com vulgui és un company que fins va uniformat com nosaltres.

EMPLEAT (*Rient.*)—I què en diu de tot això, senyor Inspector?

QUEFE.—Que no està fora de raó el que ha dit en Dick.

DICK.—Sí per a ésser Director d'un presiri gairebé és precis haver assassinat abans al pare i a la mare! (*Estrafent les ordres del Director.*) Tanqueu bé!... Vigilància... molta vigilància!... Hi ha que tenir en compte que un presiri no és una casa de dispeses!... Tot l'any la mateixa cançó!... I l'altre?... L'Evans, el policia és encara pitjor... Sort que no li faig cas... No hi ha dia que no intenti fer-me cantar... Però encara ha de néixer el policia que faci treure a en Dick, conegut per el Rata, lo que porta al pap.

EMPLEAT.—Sembla que tu saps alguna cosa referent a en Jimmy.

DICK.—Això diuen, però s'equivoquen.

QUEFE.—El que hi ha és que a tu no et convé descobrir-ho.

DICK.—No em convé ni em deixa de convenir. Jo no tinc res que veure amb en Jimmy Samson.

QUEFE.—No obstant, encara que no s'ha pogut comprovar, se sap que tu, en Samson, l'Avery i l'Harkins formàveu una partida que havien declarat la guerra a les caixes de cabals i que cap s'us resistia.

DICK.—Xerrameca... males volences...

QUEFE.—Tu no ignores que l'Harkins va morir a conseqüència d'haver-lo tirat del tren en Samson i que abans de morir va revelar a l'Evans alguna pista; un dels complis indicats per l'Harkins es en Samson.

DICK.—Així ho diu l'Evans; però són fantasies de policia.

#### Entra EL DIRECTOR

EMPLEAT (*Saludant el Director, que entra.*) A les seves ordres, senyor Director.

DIRECTOR (*A l'Empleat.*)—Bon dia. (*Al Quefe.*) Ho!à. (*Sentant-se amb posat de cansat.*) Estic rendit!

EMPLEAT (*Amb adulator interès.*)—Que potser està malalt?

DIRECTOR (*Aixecant les espalles.*)—Que per ventura hi ha dret a posar-se malalt quan es porta una responsabilitat com la meva? Afortunadament encara sóc de ferro! (*Dóna, indecis, alguns passos.*) Es enfadós... molt enfadós! (*Dirigint-se al quefe.*) No hi ha res de nou?

QUEFE.—Res. S'ha fet el recompte sense novetat; hi ha dos malalts i... ara que me'n recordo, he trobat a en Chapman que fumava.

DIRECTOR (*Encenent una cigarreta.*)—Fumant! Això és intolerable!... De manera que fumava aquell idiota!... Suposo que l'haurà ficat al calabós? Allí li ensenyaran de fumar. (*Xuca la cigarreta, fent molt fum.*) Cuidado, senyor Inspector, molt cuidado! Vigilància... molta vigilància!... Hi ha que tenir en comp-

te que un presiri no és una casa de dispeses!

DICK (*Apart.*)—Ja hi som! Sempre la mateixa cantarella! (*Amb molt despreci.*) Bandid!

QUEFE.—Avui hi ha una baixa: el 414 compleix.

DIRECTOR (*Fent memòria.*)—El 414?

QUEFE.—Sí; es tracta de l'Avery... l'amic d'en Dick i d'en Samson.

DIRECTOR (*Després d'un moment de reflexió.*)—Perfectament!... Samson!... Aquell Jimmy Samson que tant interessa al senyor Evans... I deia que l'Avery...

QUEFE.—Compleix avui els quatre anys de condemna.

DIRECTOR (*A l'empleat.*)—De manera que tenim una baixa? El que vol dir que tindrem que remetre al Ministeri una documentació més... Es enfadós... molt enfadós... molt enfadós... (*Al Quefe.*) Faci venir a l'Avery per a fer-li el discurs que segons la darrera circular del Ministeri, hem de dirigir als que recobren la llibertat per extinció de condemna. (*A l'empleat.*) A on hauré ficat la circular? (*Buscant.*) Circular 49... Recomanacions i consells per al pervindre, que s'han de donar als llicenciats... (*A l'empleat.*) De segur que la va tirar a la cistella dels papers inútils! Només faltaria que ara vingués l'inspector!

EMPLEAT.—No s'amoini que no s'ha perdut. La tenia guardada dintre la capsa del tabac. (*La treu i l'entrega al Director.*)

DIRECTOR.—A veure... (*Desplegant la circular i llegint.*) «Amic meu... Després de pagat el deute que tenia amb la societat, se li obren les portes de la penitenciaría per a que pugui disfrutar de la llibertat, recomanant-li que a l'anar novament pels camins de la vida procuri que els esforços de la seva raó i de la seva voluntat, vagin encaminats al treball honrat i dignificador.» (*Deixant caure la circular damunt de la taula amb gest de disgust i d'indiferència.*) Es enfadós tot això... molt enfadós!

QUEFE.—Se li ofereix alguna cosa més?

DIRECTOR.—No.

QUEFE.—Doncs vaig a veure si l'Avery ha entregat el trajo de la casa.

DIRECTOR.—Vagi i faci'l venir. (*A l'empleat.*) Apunti la baixa.

(*El Quefe surt amb l'empleat.*)

#### Apareix EVANS

EVANS (*Entrant i anant a donar una estreta de mà al Director.*)—Molt bon dia, estimat Director.

DIRECTOR.—Sigui benvingut el gran policia.

EVANS.—Això de gran guardi-ho pel dia en que hauré provat la culpabilitat d'en Samson.

DIRECTOR.—Continúa amb la seva mania?

EVANS.—Sempre... I a propòsit: avui deixaran lliure a l'Avery?

DIRECTOR.—Sí.

EVANS.—Alt a esperança que es perd!... Moltes vegades he intentat fer-lo enraonar, però ha estat temps perdut. Ni ell ni el bona peça d'en Dick no han volgut mai deixar-se anar de la llengua... Pot ben creure-ho, aquest assumpte em té molt preocupar. (*Mira a en Dick, que continúa fregant el aparquet i fa un signe d'intel·ligència al Director.*)

DIRECTOR (*Comprentent l'indicació.*)—Dick... Vés a fregar els corredors. (*Surt Dick.*) És una monomania la que vostè té amb en Samson. Li sembla encara poc la pena de cinc anys que li han imposat?

EVANS.—No és això; el que em molesta és que aquest brètol s'està burlant de nosaltres de la mateixa manera que va riure's dels jutges... Cinc anys de presiri!...

DIRECTOR.—Es tractava d'un assassinat vulgar.

EVANS.—Doncs a mi no em sembla tan vulgar el fet de tirar un home per la porteta d'un exprés en marxa! Això no és cosa que es vegi a diari!

DIRECTOR.—No hi ha dubte. Però, ben mirat, què va passar? Que en Samson lluità dintre el tren amb l'Harkins i, com que era més fort el va tirar a la via. Què hi troba d'extraordinari en aquest fet? Ademés, no hem de perdre de vista que l'Harkins era un dels lladres més hàbils d'Amèrica. En Samson, després de tot, ens ha privat d'un bandit.

EVANS.—I vostè creu que ja està tot acabat?

DIRECTOR.—Està clar.

EVANS.—Doncs, no. Escoltim bé En Samson i l'Harkins formaven part d'una quadrilla de malfactors, a la que hi estaven agregats també en Dick, conegut pel «Rata», i l'Avery, que avui recobrarà la llibertat.

DIRECTOR.—Ja torna a la seva monomania? Per Déu, deixi's d'aquestes fantasies, que ja comencen a marejar-me.

EVANS.—Serà obsessió, cabòria, el que vostè vulgui, però és un fet que les cases de banca americanes, temeroses de les amenaces d'aquests malfactors, ofereixen un premi important al que els descobreixi. Comprèn ara la meva obstinació? Se m'ha ficat al cap trobar a aquest home misteriós que, des de l'ombra, dirigeix aquesta colla de criminals per a la qual no hi ha pany, clau, ressort, ni combinació que pugui resistir ses endemoniades maquinacions.

DIRECTOR.—I quant ofereixen de premi?

EVANS.—Hola! Sembla que el peix pica! Veig que ja comença a interessar-s'hi. Ofereixen quinze mil dòlars.

DIRECTOR.—Es una quantitat respectable.

EVANS.—I pensar que és aquí, que vostè el té entre les seves mans. (*Mirant fixament al Director.*) Vol ajudar-me?

DIRECTOR.—Ajudar-lo?... A què? A mortificar a aquest pobre xicot? I què hi guanyarà jo?

EVANS.—Té raó! (*Una pausa.*) Vol tenir un interès en el negoci? Si m'ajuda li ofereixo mil cinc cents dòlars.

DIRECTOR.—Es poc.

EVANS.—I si doblés la quantitat?

DIRECTOR.—O sigui: tres mil dòlars per mi i dotze mil per vostè... No em convé!

EVANS.—I si anéssim a mitjes?

DIRECTOR.—Això ja és una altra cosa.

EVANS.—Després de tot, més que els diners és la meva reputació el que m'incita a descobrir els fils d'aquesta trama. Si l'èxit m'acompanyés, aquesta qüestió em faria cèlebre.

DIRECTOR.—Si conseguíssim fer-lo parlar...

EVANS.—Jo també tenia aqueixa esperança, però fa temps que l'he perduda. Però què hi fa! Lluitaré; malgrat tractar-se d'un home perillós prefereixo lluitar... La seva defensa, davant del tribunal, va causar profunda impressió. Amb accent de convicció i posant foc a la paraula, explicà als jurats

una història fantàstica: el fet cavalleresc de traure de les mans de l'Harkins a una pobra xicota.

DIRECTOR.—Sí; me'n recordo. Els diaris en parlaren extensament. Samson va declarar davant del jurat, que havia mort a l'Harkins per a salvar la vida d'una dona. Però qui era aquesta dona?

EVANS.—Una desconeguda a qui no ha vist ningú.

DIRECTOR.—Ni se la veurà mai.

EVANS.—Naturalment. No obstant, el jurat va pendre en seriò aquella novella i es va deixar commoure. Li faltà ben poc perquè no el deixessin lliure. Per fortuna jo em trobava allí i al preguntar-li per la procedència dels diners que portaven ell i l'Harkins, la defensa fou molt feble. Els dòlars nous, sortits de la Banca Puck, de Xicago, foren una delació. Era una emissió nova que havia estat robada per l'Harkins abans de ser posada en circulació. La sala convençuda per la força de la meua argumentació, va comprendre la culpabilitat d'en Samson. (*Reconstituïnt els fets.*) El fet, segurament que va desenrotllar-se d'aquesta manera: en Samson i l'Harkins, després de robar la Caixa de la Banca Puck, de Xicago, van pendre el tren. L'Harkins és el que porta la quantitat robada. Sols dintre el departament, comencen a fer la repartició. Lo probable és que no s'avindrien i la discussió va acabar barallant-se. En Samson, que era més fort, va llençar a l'Harkins fora del vagó. No ho veu clar?

DIRECTOR.—Es evident. I perquè no va confessar-ho l'Harkins abans de morir?

EVANS.—Quan el reculliren estava fet una llàstima: el cap fracturat, els braços i els peus trencats i tot el cos ple de contusions. Vaig veure'l a l'hospital i allí pronuncià poques paraules: el nom d'en Samson, el de la Banca robada. Ja pot calcular amb quina ànsia vaig treballar per a que em digués les paraules que em donarien la clau del secret. Parla, parla, Harkins, li deia, però ni ell m'escoltava ni jo podia entendre lo que volia dir. Li juro que mai he plorat la mort d'un home com la d'aquell miserable...

#### Entra el QUEFE

QUEFE (*Entrant.*)—L'Avery està a la seva disposició, senyor Director.

DIRECTOR.—Molt bé. (*Sona el timbre.*)

#### Entra un EMPLEAT amb una tarjeta

Què passa?

EMPLEAT.—Hi ha un senyor que pregunta per vostè. (*Llegint la tarja.*) El senyor Blickendorf.

DIRECTOR.—No sé qui és.

EMPLEAT.—Jo tampoc.

DIRECTOR.—Rebi'l vostè.

EMPLEAT.—De totes maneres diu que vol parlar amb el senyor Director.

DIRECTOR.—Sempre lo mateix!... Tots vénen amb la pretensió de parlar amb mi!... Com si no tingués res més que fer!... (*Es deixa caure a una butaca del costat de l'escalfapanxes i desplega un diari.*) Això no pot durar!... Aquesta feina m'ha de matar! (*Recull de pressa altres diaris.*) Amb tan treball n'hi ha per tornar-se boig. No sé per quin

costat tirar. (*Encenen un cigar.*) Això no és una consulta pública... (*Llença amb ràbia el cigar al veure que no crema.*) Comença malament el dia... i em sembla que acabarà pitjor!

EMPLEAT.—Ja li he dit que estava molt ocupat, però ha insistit, agregant que portava una carta de l'Administrador General.

DIRECTOR.—Una carta del senyor Administrador General!... Això ja és altra cosa! Però per què no m'ho ha dit abans? Se l'ha de rebre al moment... Espera... (*S'acosta a la taula i apilota papers, es posa les ulleres i s'asseu, agafa la ploma i aparenta estar molt enfeinat.*) Faci'l entrar... i molta amabilitat, eh? Ja sap que porta una carta de l'Administrador.

*Surt l'empleat, retornant al moment amb en BLICKENDORF. El Director, fingint que està completament abstret, fa com si no hagués vist a ningú.*

EMPLEAT (*Anunciant-lo.*)—El senyor Blickendorf.

DIRECTOR (*Aixecant el cap i mirant al que acaba d'arribar amb un amable somriure.*) De seguida estaré per vostè... Permeti'm un moment... Faci el favor de sentar-se. (*Mira els papers, fa una firma i deixant la ploma es dirigeix a en Blickendorf.*) Ja em dispensarà, però com estem tan agobiats de treball!...

BLICKENDORF.—Sóc jo el que li prego que em perdoni.

DIRECTOR.—Res d'això. Estic a les seves ordres. Voldrà visitar les presons, no és cert? El quefe de vigilància tindrà l'honor d'acompanyar-lo.

BLICKENDORF.—Moltes gràcies... No és això lo que m'ha portat aquí...

DIRECTOR.—Ah!

BLICKENDORF.—Jo sóc un inventor.

DIRECTOR (*Amb extranyesa.*)—Un inventor!... I diu que porta una carta del senyor Administrador.

BLICKENDORF (*Entregant-li la carta.*)—Sí, senyor; aquí la té.

DIRECTOR (*Després de llegir la carta.*)—Perfectament!... (*Un poc torbat, sense saber què fer, es dirigeix a l'Evans.*) Evans! Tinc el gust de presentar-li al senyor Blickendorf, inventor de talent extraordinari. El senyor Evans, distingit policia.

BLICKENDORF (*Saludant-lo.*)—He sentit parlar molt de vostè.

EVANS (*Amb grollera petulància.*)—Sí?... Doncs jo és la primera vegada que sento pronunciar el seu nom. (*Li gira l'espatlla.*)

BLICKENDORF (*A l'Evans i al Quefe, que es disposen a sortir.*)—Senyors, els hi prego que tinguin la bondat de quedar-se. Estic segur de que la meva invenció els interessarà. (*Al Director.*) Jo he inventat un pany inviolable. No hi ha llima, força ni astúcia que no s'estrellin quan vulguin violentar una caixa assegurada pel meu invent.

DIRECTOR.—Quin prodigi!

QUEFE.—Aquest home està malalt del cap!

BLICKENDORF (*Continuant.*)—Amb el meu pany, senyor Director, no hi ha evasió possible; la seguretat és absoluta, i, com gràcies a ell es reduirà el nombre de vigilants, això pot reportar a l'establiment una economia considerable.

QUEFE (*A part.*)—Lo de l'economia m'ha mort!

DIRECTOR.—Admirable!

BLICKENDORF (*Traient-se el pany de la butxaca.*)—Aquí el tenen... És una cosa senzilla, fina, elegant... El dia que s'apliqui s'han acabat les barres de ferro, els forrellats, les cadenes i les claus pesantes, records d'èpoques primitives que fan encara més sinistre l'aspecte de les celles i calabosos i que avui només serveixen per a justificar l'existència d'odiosos escarsellers, de cara patibulària. (*Lo últim ho diu girant-se cap al Quefe.*)

QUEFE.—(Sembla que m'ho dedica!)

EVANS (*Després de fer un signe al Director, es dirigeix a en Blickendorf.*)—I no hi ha hagut ningú que hagi intentat fer saltar el seu pany prodigiós?

BLICKENDORF.—Fer saltar el meu pany! (*Rient fortament.*) I com ho farien? Que no veu que és impossible! Científicament impossible!...

DIRECTOR (*Ajudant a en Blickendorf.*)—Evidentment, impossible!

BLICKENDORF.—Miri'l bé, és un objecte preciós: té vuit baldons.

DIRECTOR.—Vui baldons! Colossal!

BLICKENDORF.—Vuit baldons que adosats els uns als altres, formen un sol pany amb un passador. Tic... ja està tancat... Tic... ja està obert. Facilísim. Sense la clau, desafio al mecànic més genial a que l'obri... No s'ha convençut de que és impossible? Son catorze anys de treball!

DIRECTOR (*Admirat.*)—Es colossal!

EVANS (*Examinant el pany.*)—Realment, és enginyós... Però estic segur de que aquell individu que vostè haurà vist a l'entrar fregant el parquet no tarda més de deu minuts en obrir-lo.

BLICKENDORF (*Rient.*)—Aquell infeliç? Quina sortida!

QUEFE (*A Blickendorf.*)—Si els seus catorze anys de treball resisteixen a l'habilitat d'en Dick, ja pot donar-se per satisfet del seu invent.

BLICKENDORF.—Tindria una gran satisfacció de que féssim la prova. (*Al Director.*) Podem fer-la?

DIRECTOR.—Qui ho dubta. (*Al Quefe.*) Faci venir a en Dick.

#### *Surt el Quefe i torna amb en DICK*

EVANS (*A part al Director.*)—Què li sembla la meva idea?

DIRECTOR.—Quina idea?

EVANS.—La de fer obrir el pany a n'en Dick. Ara podrem comprovar les habilitats d'un dels còmplices de Samson.

DIRECTOR (*A en Dick, que entra amb el Quefe.*)—Vina, Dick... Aquí tens aquest pany. Mira-te'l bé... Si l'obres, t'has guanyat un vas de whisky.

BLICKENDORF.—I jo te'n prometo un barril.

DICK.—Moltes gràcies... M'estimaria més que em donguessin ginebra.

DIRECTOR.—Doncs serà ginebra.

DICK (*Examinant el pany.*)—Psh!...

BLICKENDORF.—Què?

DICK.—Es vostè l'inventor d'això?

BLICKENDORF.—Sí... per què?

DICK.—Perquè suposo que no haurà hagut de barrinar gaire...

BLICKENDORF (*Amb ironia.*)—Poca cosa... Però anem al gra. Obri'l, si pot.

DICK.—Necessito...

BLICKENDORF (*Interrompent-lo.*) — Li donarem lo que necessiti: llima, estenalles, martell, informador...

DICK.—Res d'això. No necessito més que una agulla, una senzilla agulla.

BLICKENDORF. — Una agulla!... (*Rient fortament.*) Una agulla per a desbaratar la feina de catorze anys! Es deliciós!

DICK.—Vol deixar-me la seva agulla de corbata?

DICK (*Temerós.*)—Es que... és una perla.

DIRECTOR.—No hi ha cuidado...

BLICKENDORF.—Si és així... (*Es treu l'agulla.*) Vagi amb cuidado que és un regal de la meva sogra. (*Dóna l'agulla a n'en Dick.*)

DICK (*Prenent-la.*)—Gràcies. (*Fent una exclamació còmica.*) Oh! (*Examinant detingudament l'agulla.*) Ja pot estar tranquil que si tots els regals que fa la seva sogra són com aquest no s'arruinarà pas.

BLICKENDORF.—Com!

DICK.—Res... que la perla és falsa.

BLICKENDORF.—Falsa!

DICK.—De lo més fals... Miri... (*Mossega la perla.*)

BLICKENDORF.—Ah! maleïda vella; em va ben enredar!

EVANS (*A n'en Dick.*)—I bé, què?

DICK (*A l'Evans.*)—Es una jòguina de fira.

BLICKENDORF.—Una jòguina el meu invent!

EVANS (*A n'en Dick.*)—De molt més complicades n'hauràs obert en altre temps... quan amb en Samson...

DICK. — Ja m'extranyava que no sortís en Samson. Senyor Evans, sàpiga-ho d'una vegada i per sempre. En Samson no s'ha dedicat mai, que jo sàpica, a robar caixes, com vostè suposa. La primera vegada que m'he encarat amb ell ha estat en aquesta casa. Per lo tant és inútil que vulgui presentar-me com a còmpis d'en Samson en el robatori de la casa Puck.

EVANS (*Al Director.*)—Està empenyat en negar-ho...

DICK (*Fent saltar el pany.*)—Ja està!...

BLICKENDORF.—Com és possible! El meu invent destruït! I ho ha obert amb l'agulla! (*A n'en Dick.*) Malvat! (*Es disposa a agredir-lo.*)

QUEFE (*Detenint a en Blickendorf.*) — Ja veu amb quina facilitat aquest professional ha destruït catorze anys de treball!

BLICKENDORF (*Trat i mig congestionat.*)—Miserable!... miserable!... I amb una agulla!...

DIRECTOR (*Increpant, enutjat, a en Blickendorf.*)—Ja n'hi ha prou, senyor meu! La farsa comença a enutjar-me.

BLICKENDORF.—Però permeti'm...

DIRECTOR.—He dit que ja n'hi ha prou. Gràcies a una carta ha pogut arribar fins al meu despatx i, sorprenent la meva bona fe, m'ha fet passar una tarjeta en la que si arribo a llegir-hi la seva qualitat d'inventor, no l'hauria rebut. Si li sembla, estic per perdre temps escoltant les cabòries dels inventors! I no li dic res si aquest temps me'l fan gastar per a mostrar-me una jòguina de fira, com el seu ridícul pany, que qualsevol pot obrir amb una senzilla agulla. Perquè suposo que estarà convençut de que el seu invent podrà servir per a tot menys per a tancar bé les portes. O és que

s'ha cregut que aquí badem? (*A l'empleat.*) Acompanyia al senyor fins a la porta. (*Blickendorf, confós, surt.*) Aquests inventors són una plaga!

DICK.—Me'l donarà el vas de ginebra que m'ha promès, senyor Director?

DIRECTOR. — Sí; te l'has ben guanyat. (*Dick se'n va vers el fons i torna a fregar el parquet. Al Quefe.*) Faci venir a l'Avery i el posarem en llibertat...

*Surt el Quefe i torna amb l'AVERY*

QUEFE.—Ja és aquí.

(*L'Avery porta el trajo que vestia quan va entrar a la presó. Es un vestit vell i un poc espellifat.*)

DIRECTOR (*A l'Avery.*)—Avui acaba la teva condemna...

AVERY.—Ja ho sabia. No podria donar-me un trajo un poc més decent? Aquest és el mateix que portava quan vaig venir aquí.

DIRECTOR.—I ara et vé una mica estret... T'has engreixat. Això prova que us donem bona alimentació. El temps passa volant. Els quatre anys de condemna t'han passat molt de pressa.

AVERY.—No tant com vostè creu!

DIRECTOR.—Jo fa vint anys que hi sóc i no em queixo.

AVERY.—Tampoc m'ha sentit queixar mai.

DIRECTOR.—I has fet bé perquè no t'hauria servit per a res.

AVERY.—Es lo que vaig suposar des del primer dia.

DIRECTOR.—Abans d'anar-ten he de donar-te...

AVERY (*Interrompent-lo.*)—Algun diner...

DIRECTOR.—Això després. Primerament he de donar-te alguns consells.

AVERY.—Es indispensable?

DIRECTOR.—Absolutament indispensable.

AVERY.—Si és així, vinguin els consells.

DIRECTOR (*Llegint la circular.*) — I ara, amic meu...

AVERY. — Ah! però som amics? Me n'alegro molt... (*Li allarga la mà, però el Director no li estreny.*)

DIRECTOR.—Amic meu, la circular no especifica que tinguem de donar-nos la mà. (*Continua llegint.*) «Després de pagar el deute que tenia amb la societat, se li obren les portes de la penitenciària per a que pugui disfrutar de la llibertat, recomanant-li que a l'anar novament pels camins de la vida procuri que els esforços de la seva raó i de la seva voluntat, vagin encaminats al treball honrat i dignificador.»

EVERY.—Està bé. I els diners de l'alcans?

DIRECTOR (*Fullejant un llibre.*) — Ara veurem què se t'ha de donar. Ja ho veig: cinc dòlars.

AVERY (*Firma i rep els diners.*)—Cinc dòlars per quatre anys de treballs forçats! La jornada no li surt gens cara a l'Estat... Cinc dòlars i vestit així!... Bonic equipatge per a viatjar per aquells camins del treball honrat de que vostè parlava.

EVANS (*Acostant-se a l'Avery.*)—Vol que li dongui un consell?

AVERY.—Moltes gràcies: acaben de donar-me'n un i... ja pot veure com he quedat. (*Senyalant l'especte general de la seva persona.*)

EVANS.—Es possible que el meu li sigui beneficiós. Vingui a veure'm a la prefectura i... parlarem.

EVERY (*Amb ironia.*)—Ah!... parlarem?

EVANS.—Sí... parlarem d'en Samson, per exemple. Li asseguro que amb tres o quatre conferències que tinguem canviaran els temps per a vostè i no tindrà que preocupar-se de res.

EVERY (*Desdenyosament.*)—Digui les coses pel seu nom. Vostè em busca com a delator, no és això?... Doncs jo no en menjo d'aquest pa: em faria mal. I no és per virtut, sinó per encarnadura: hi ha coses que a certes persones no els hi senten bé.

EVANS (*Amb ironia.*)—Sembla mentida que tingui aquestes aprensions! La gent canvia de manera de pensar: la llei d'adaptació al medi és infal·lible... Ja sap, doncs, que l'espero i tinc la seguretat que em farà una visita, estimat Avery. Tots vénen a veurem...

EVERY (*Dirigint-se al Director.*)—Però què en treurà de que el visiti si jo no sé res d'en Samson?

EVANS.—De debò? Es estrany perquè jo crec tot lo contrari. Tinc enfès que vostè coneix la manera d'operar d'en Samson i que sap alguna cosa dels robatoris famosos de les cases de banca americanes. Diuen que és un prodigi! Sembla que el mecanisme més complicat, el desempenya com qui no fa res, gràcies al seu art, a la seva habilitat, a la sensibilitat extraordinària dels seus dits. Sensibilitat, que, segons diuen, procuraven desenrotllar i afinar en Dick o vostè fregant-li saument amb paper esmerilat les puntes dels dits...

EVERY.—Tot això resulta per a mi una novel·la. No en sé una paraula.

DICK.—I jo encara menys. M'ha fet gràcia aquesta història del paper esmerilat...

DIRECTOR (*A Evans.*)—Es temps perdut. No en treurà res.

EVANS.—Doncs jo no m'entrego. Quan estigui en llibertat penso treure'n partit.

DIRECTOR (*A Avery.*)—Ja pot anar-se'n, Avery.

EVERY.—Anem a viatjar per aquells camins del treball honorat! Adéu, Dick. Qui sap on tornarem a veure'ns

DICK.—Qui sap! Bona sort. (*Surt l'Avery.*)

DIRECTOR (*Al Quefe.*)—Escolti... Es precis no perdre de vista a n'en Dick.

QUEFE.—Per què?

DIRECTOR.—Per què? Perquè un home que ha demostrat tenir tan bones mans amb el pany de l'inventor, el dia que li convingui trobarà manera de fugir. Lo estrany és que ja no ho hagi fet.

QUEFE (*Cridant-lo.*)—Dick (*Dick se li acosta.*)  
Quan temps et falta per a complir?

DICK.—Tres anys i un dia.

DIRECTOR.—Quant fa que ets aquí?

DICK.—Dos anys, sis mesos i vint-i-nou dies.

DIRECTOR.—L'Avery ha tingut més sort que tu: ja és lliure.

DICK.—Pobre!

DIRECTOR.—Pobre?... Per què?

DICK.—No li arrendo la ganància.

DIRECTOR.—Què més podia desitjar que veure's lliure?

DICK.—Sí, sí; tot el que vulgui... Els primers dies de veure'm tancat aquí, quan sentia parlar de llibertat m'entrava una suor freda... sentia una emoció... Però després els gats vells de la casa m'han desenganyat.

La llibertat és molt hermosa quan se la pot disfrutar. Però, el pobre Avery, què en farà? A què podrà dedicar-se...

EVANS.—No s'hi pensarà gaire...

DICK (*Mirant fixament a l'Evans.*)—Vostè no diu lo que pensa, senyor Evans. Podrà tornar a treballar del seu ofici? Ja sap vostè que no. (*Amb tristesa.*) Al que l'han pescat una vegada, ja s'ha perdut per sempre. Des del moment que la policia té relació detallada dels nostres fets i miracles, no hi ha manera de treballar.

DIRECTOR.—I per què no s'ha de treballar honoradament?

DICK.—Que coneix alguna oficina o algun taller que donguin treball als llicenciats de presiri? (*Tots callen.*) No n'hi ha, veritat? Per lo tant, és millor quedar-se aquí. Jo no m'hi trobo malament. La vida és monòtona, però tranquil·la. Menjo, bec, i si no hi hagués tants *parquets* per fregar, la cosa encara aniria millor.

QUEFE.—Ja ho crec!

DICK.—No diré que aquesta situació sigui evitable. Aquí es troben a faltar moltes coses, especialment la dona. Com tinc l'esperança de que les idees progressives faran camí, espero que amb el temps hi haurà dones en els presiris. És probable que jo no ho veuré, però (*Dirigint-se al Director.*) amb seguretat que ho veuran els nostres fills.

DIRECTOR (*Rient.*)—Quin tipus!... (*Al Quefe.*) Tenia raó vostè: no hi ha cuidado.

QUEFE.—Anem, Dick?

DICK.—Anem... A les seves ordres, senyors... (*Abans de sortir, girant-se.*) I si tenen algun pany per arreglar, no m'olvidin... Això em recorda els meus bons temps. (*Surt amb el Quefe.*)

DIRECTOR.— Què me'n diu, amic Evans?... Aquesta gent se li escorren de les mans com les angules... Fa sis mesos que els cultiva inútilment.

EVANS.—Es cert. En Samson exerceix una influència decisiva sobre els seus auxiliars. Començo a desconfiar de que parlin. Seria inútil intentar-ho amb en Samson, perquè és un home ferm, i abans de dir una paraula es deixaria matar.

DIRECTOR.—Si no logrem res d'en Samson, en buscarem un altre perquè faci de cap de turc. Hi ha que defensar els quinze mil dòlars. El Govern i l'opinió pública demanen el càstic del culpable. Això no seria prou per a que nosaltres ens ho prenguéssim amb empenyo; però si els capitalistes estan disposats a que se'ls hi presenti el misteriós personatge, els hi presentarem.

EVANS.—No és això lo que m'interessa. Jo a qui persegueixo és a en Samson. He jurat descobrir-lo i el descobriré.

DIRECTOR.—Ah! Ja comprenc... Vostè sent l'honor professional?

EVANS.—Sí, senyor.

DIRECTOR.—(Es un conservador!...) (*Passeja per l'escena. Evans està abstret amb les seves cavilacions. Pausa.*)

EVANS.—Si trobéssim algun medi... (*Fixant-se en la caixa de capdals que està aprop de la taula del Director.*) Vol que fem una prova?

DIRECTOR.—Digui quina.

EVANS.—Faci venir a en Samson pretextant que s'han perdut les claus i pregui-li que procuri obrir la caixa.

DIRECTOR.—No és mala idea! (*Va al telèfon.*)  
Es el Quefe? Faci venir a en Samson. (*A l'Evans.*) I amb quin pretext li farem obrir la caixa?

EVANS.—Qualsevol... Li direm que li demanen uns documents que ha de remetre amb urgència a la Direcció.

DIRECTOR.—Està bé. I vostè creu...

EVANS.—Veurem si li fem caure. El més llest té un moment de distracció... Potser la mateixa vanitat... (*S'asseu prop de l'escalfapanses, ocupant una butaca que l'amaga per complert.*)

#### Entra SAMSON amb el QUEFE

DIRECTOR (*Al costat de la caixa, butraquejant.*)  
Es curiós... No les trobo... On hauré deixat aquestes claus? Escolti, Samson; vull demanar-li un servei. Vol fer-me el favor d'obrir aquesta caixa?

SAMSON.—Jo?

DIRECTOR.—Sí.

SAMSON (*Fredament.*)—Que té la clau?

DIRECTOR.—No la trobo!... I és el cas que he de remetre, lo més prompte possible, a la Direcció, uns documents que són dintre, guardats.

SAMSON.—Es un conflicte.

DIRECTOR.—Un verdader conflicte, si vostè no em fa el favor que li demano. He cregut que podia fer-me aquest servei...

SAMSON.—Es un servei molt difícil, el que em demana. Jo no sé fer el miracle d'obrir caixes sense clau. Això deu ésser una broma del senyor Director... (*Dirigint-se al Quefe.*) Acompanyi'm altra vegada al meu calabós.

DIRECTOR.—Com!... Qui l'ha autoritzat per a donar ordres.

SAMSON.—Jo no pretenc manar a ningú... He estat condemnat per haver mort a un home. (*Dignament.*) Deixi'm complir en pau el meu càstic.

DIRECTOR.—Hem de parlar clar, Samson! No vull prescindir de la indulgència, però tampoc desitjo passar per tonto. Després d'haver comès el delictes de tirar a un home fora del tren, no senten bé aquestes infules de gran senyor. (*Ensenyant-li la caixa i amb impaciència.*) Vaja, decideixi's a obrir-la. (*Samson queda immòbil.*)

EVANS (*Aixecant-se.*)—No vol donar-nos una prova de la seva gran habilitat?

SAMSON.—Ah! Devia sospitar-ho... Això és cosa del senyor Evans que continua amb la mania de volguer admirar les meves suposades habilitats; aquesta facultat prodigiosa que em permet obrir ressorts només que mirant-los, com per art d'encantament. No ho creu així, senyor Evans? Una mirada i ja està feta la gràcia, veritat?

EVANS.—No li diré tant, però no li falta gaire... La seva facilitat és extraordinària... Decideixi's; en pocs minuts la tindrà oberta... Dongui'ns una mostra del seu art extraordinari, un art que també té la seva poesia.

SAMSON.—Senyor Evans, ja hem parlat massa d'aquesta qüestió. Vostè continua en la dèria de volguer veure en mi al quefe de la banda de malfactors de la que, segons la seva opinió, també en formaven part en Dick i l'Avery... Doncs s'equivoca. Li recomano que segueixi una pista millor.

EVANS.—Perdi cuidado que no faré l'innocentada de seguir els seus consells. He jurat trobar al culpable i tinc la convicció de que el culpable és vostè. Com podré provar-ho? No ho sé, però tard o d'hora ho descobriré tot, ja en pot estar segur. Cinc anys estarà aquí reclòs i ja tindrem ocasió de veure'ns. Vostè és fort i ben trempat; jo sóc home de tenacitat. Ja veurem qui guanya la partida!

DIRECTOR.—Està molt posat a la raó el que diu el senyor Evans, i si vostè persisteix en la seva reserva, ha d'entendre que ho passarà molt malament. Em farà recórrer als procediments extrems. (*Mostrant-li la caixa.*) Es nega a complaure'm? Està bé! Doncs jo, amb molt sentiment, em veig obligat a recloure'l en cella apart. Allí tindrà temps per a meditar assossegadament el que li convé fer. (*Al Quefe.*) Acompanyi'l a la nova cella. (*Surt el Quefe amb en Samson.*) Em sembla que no farem més que perdre temps.

EVANS.—Tinc el mateix presentiment.

DIRECTOR.—Ja pot suposar que apretaré tot lo que pugui.

EVANS.—No soc partidari d'aquests procediments.

#### Entra l'EMPLEAT

EMPLEAT.—Senyor Director! Senyor Director!

DIRECTOR.—Què passa?

EMPLEAT.—Ha vingut el ministre de Foment amb dues senyores.

DIRECTOR.—El ministre de Foment! Somnies!

EVANS.—Un ministre aquí?

EMPLEAT.—Miri la tarjeta.

DIRECTOR. (*Llegint la tarjeta.*) Es cert... I què voldrà aquest senyor? Es enfadós!...

EVANS.—Si li sembla, em retiraré.

DIRECTOR. (*Detenint-lo.*)—No, quedi's; li prego. (*Al empleat.*) I has dit que l'acompanyen dues senyores? (*Acostant-se a la taula.*) De pressa, ajudin-me a ordenar una miqueta això... Vostè guardi aquests diaris... tu recull les puntes de cigars... Què vindrà a fer aquest ministre?... I menys mal si no li dona la ocurrència de visitar la casa... Ves corrent a prevenir al Quefe, per lo que pugui ser. Diga-li que ho arregli lo millor possible. Jo, mentrestant, l'entreindré aquí una estona per a que puguin passar l'escombra per les celles... N'hi ha per desesperar-se! Està vist, no es pot passar un moment tranquil... Es enfadós!...

(*Surt l'Empleat. Evans es posa els guants i es col·loca a un extrem de l'habitació, rigid i correcte. El Director s'arregla un xic la roba.*)

Torna l'EMPLEAT acompanyant a n'en FAY, ROSA, la seva filla, i miss MOORE, la seva germana.

DIRECTOR (*Molt torbat.*) Senyora!... Senyoreta!... Quin honor per a la presó... Facin el favor de sentar-se... Senyor ministre!... Sento molt que no m'hagin anunciat aquesta visita que tant ens honra.

FAY.—No vinc com a funcionari, sino com un particular qualsevol a qui el porten a aquesta casa circumstàncies excepcionals.

ROSA.—Papà, explica la cosa lo més prompte possible.



FAY (*Al Director*).—Està recluït aquí un tal Samson?

DIRECTOR.—Sí, senyor ministre. Fa poc ha sortit d'aquesta habitació per anar a ocupar la seva cella.

FAY.—Està tancat sol?

ROSA. (*A Miss Moore*).—Com estarà patint!

DIRECTOR.—No hi ha com la soletat per a convertir a l'home menys comunicatiu en un xerraire: Samson era excessivament discret. Amb el procediment que li hem aplicat no passaran dos mesos que, amb la major espontaneïtat, ens contarà fil per randa tot ço que varen fer ell i els seus complis en el robatori de la casa de banca.

FAY.—I aplica aquest procediment a tots els reclusos que es neguen a confessar els seus delictes?... Molt bé!...

DIRECTOR. (*Torbat*).—Senyor ministre, he de fer-li observar que el cas d'en Samson és molt interessant.

FAY.—Anem a ço que em porta aquí. El dia 8 de juny d'aquest any, la meua filla (*senyalant a Rosa*) viatjava sola dintre un departament del ferrocarril. Entre les estacions de Buffalo i Rochester un subjecte penetrà en el vagó i, sense donar-li temps per a demanar auxili, la va agafar pel coll amb intenció d'ofegar-la. En aquell moment apareix pel corredor un home, en Samson, i al veure l'escena que es desenrotllava va agafar-se a l'agressor per a contenir-lo, però aquest, deixant a la meua filla, va fer-li cara. Llavors lluitaren els dos homes d'una manera horrible, fins que el més fort i àgil, en Samson, va dominar al seu adversari i el tirà a la via. L'Harkins, per venjar-se, agonitzant, va declarar que en Samson havia estat el seu complis en el robatori de la banca. La denúncia no va prosperar i el tribunal absolgué a en Samson com a lladre i va condemnar-lo per homicidi.

ROSA.—Pobre infeliç!

MISS MOORE (*A en Fay*).—Des de petita m'ha inspirat repugnància la policia. No se'n registren pocs d'errors judicials per culpa seva!

FAY.—Fes-me el favor... (*Senyalant-li que calli*.)

EVANS.—Amb el seu permís...

DIRECTOR.—Precisament el senyor Evans va detenir a en Samson al baixar del tren.

EVANS.—Senyor ministre... Confesso que estic realment aturdit... Samson, un heroe de novella!... Si m'ho permet el senyor ministre li faré una pregunta... Com s'explica que en Samson es deixés condemnar sense defensar-se? Com s'explica que...

ROSA (*Interrompent*).—Jo no em vaig presentar el dia de la vista de la causa per defensar-lo. És això el que anava a preguntar?

EVANS.—No m'hauria atrevit a presentar la qüestió en aquesta forma, senyoreta.

ROSA.—Davant d'en Samson m'explicaré.

FAY (*Al Director*).—Vol fer-lo venir?

DIRECTOR.—Al moment, senyor ministre. (*Va al telèfon*.) És el Quefe? Faci venir al meu despatx el número 114.

MOORE (*Al Director*).—I quant temps fa que el nostre heroi viu d'un modo tan aflictiu?

DIRECTOR.—Des de que va ésser condemnat: fa uns dos mesos.

ROSA.—Dos mesos!... No m'ho perdonaré mai!

MOORE (*A la Rosa*).—Però en aquest mo-

ment has de sentir-te feliça! Quina emoció més fonda quan el vegi's davant teu! És una situació molt semblant a la que descriuen en la «Casa roja» quan la cambrera...

FAY.—Per favor!...

*En aquest moment s'obra la porta i entra en SAMSON, acompanyat del QUEFE. Al veure a Rosa en Samson es commou.*

ROSA (*A Miss Moore*).—M'ha reconegut. (*A n'en Samson*.) No recorda si ens hem trobat alguna vegada?

SAMSON.—Sí, senyoreta: entre les estacions de Buffalo i Rochester, el dia 8 de juny darrer...

MOORE (*A l'Evans*).—I què en diu de tot això, senyor policia?

ROSA (*Adelantant-se a n'ell*).—Senyor Samson: rebí el meu profund i sincer agraïment, i perdoni si arriba un poc tard aquesta manifestació que em surt del cor. Va ésser tan gran l'emoció experimentada la nit que vostè em salvà la vida que he estat a punt de perdre-la després. Avui he sortit per primera vegada... (*Samson s'inclina commoüt. Rosa li allarga les mans. Samson les pren emocionat.*)

FAY (*Donant-li la mà*).—Conti amb el meu agraïment per haver salvat la vida de la meua filla.

MOORE (*Mirant a n'en Samson i a l'Evans, alternativament*).—Diguin el que diguin, vostè té cara d'home honrat. (*Allarga la mà a n'en Samson.*)

FAY.—I pot sapiguer-se per què no va explicar-se més concretament davant del tribunal?

SAMSON.—Per què? Qui m'hauria cregut? Què per ventura hi havia testimonis? Vaig fer constar, no obstant, que si la persona a qui vaig salvar la vida es presentava a declarar, jo sortiria net de culpa.

FAY.—Recordo perfectament la seva declaració.

SAMSON.—Per la meua sort, o per desgràcia meua, la persona a qui vaig aludir (*girant-se vers Rosa*) no comparegué, i a l'entrar a n'aquesta casa ja estava convenut de que no la veuria mai més.

ROSA.—I ara, coneixent els motius que impediren que em presentés, em perdonarà?

SAMSON.—Em consideraré feliç si la llibertat me la proporciona vostè.

ROSA.—El condemnaren per defensar-me.

SAMSON.—Les circumstàncies, senyoreta, foren desfavorables.

FAY.—Unes monedes de nou encuy que li trobaren...

SAMSON.—Just. I quan jo explicava al jurat que aquelles monedes les havia guanyades, jugant en un departament del tren amb un tal Harkins, a qui veia per primera vegada, el senyor Evans va afirmar que aquells dòlars procedien del robatori de la Banca Puck, realitzat per l'Harkins i per mi.

MOORE (*Mirant a l'Evans, a mitja veu i de manera que ell pugui entendre-la*).—Malvat!

SAMSON.—Les suposicions del senyor Evans tenien un fonament; s'havia comprovat que l'Harkins acabava de robar la Banca Puck.

EVANS.—Junt amb un altre.

SAMSON.—Que vostè s'ha ficat al cap que he d'ésser jo... Si la meitat del temps que pert persequin innocents el dediqués a descobrir culpables, li asseguro que prompte Amèrica estaria lliure de criminals!

MOORE.—Molt bé!

EVANS (A *n'en Samson*).—Vostè...

FAY (A *l'Evans*).—Prou! (Al *Director*.) Li recomano al senyor Samson amb molt interès. Prompte vindrà el seu indult.

DIRECTOR.—Vagi-s'en tranquil, senyor ministre.

FAY (A *n'en Samson*).—I què pensa fer quan el posin en llibertat?

SAMSON.—Treballar.

FAY.—A on?

SAMSON.—No ho sé...

MOORE.—Hi ha vacant la secretaria de la associació benèfica *L'Obra*, dedicada a afavorir als llicenciats de presiri. La presidenta és una amiga íntima, i demanant-li jo tindré una gran satisfacció en oferir-li la plaça.

SAMSON.—Gràcies senyora; però ja em perdonarà que no accepti. *L'Obra* em recordaria continuament el que més desitjo olvidar: el meu procés, les acusacions, els dies passats aquí... Ademés, jo no puc acceptar una col·locació deguda al favor. Altra cosa. L'obstinada persecució d'aquest senyor (*senyalant a l'Evans*) no em deixarà viure tranquil i amb la independència d'un ciutadà qual-sevol. Pesarà constantment sobre meu l'acusació d'aventurer, de lladre, de complis i assessor de l'Harkins. Aquestes raons m'obligaran a canviar de nom i a fugir lluny, molt lluny, a on ningú pugui conèixer ni recordar a n'en Jimmy Samson.

FAY.—El seu nom no pot quedar deshonrat per haver sigut víctima d'un erro judicial. Vostè és jove i ha de buscar dintre la vida la compensació que la vida li deu. Ha dit què volia treballar? Em sembla molt bé. He d'advertir-li que, ademés del càrrec de ministre, sóc president del Banc Nacional de Filadelfia. El mateix dia que el posin en llibertat procuri veure'm.

SAMSON.—Li agraeixo amb tota l'ànima l'ofertament.

FAY. (*Donant-li la mà*).—L'espero.

SAMSON.—A les seves ordres, senyor ministre. (*Fa una inclinació a Rosa. Aquesta li allarga la mà, i ell l'estreny fortament amb les seves.*)

MOORE. (A *en Samson*).—Tinc molt gust en donar-li una forta estreta de mà. M'agrada aquest jove.

DIRECTOR (*Inclinant-se per a saludar*).—Senyor ministre... Senyores...

(*Fay, Rosa i Miss Moore, surten.*)

DIRECTOR. (A *en Samson*).—L'enhorabona, amic Samson... (*Amb intimitat*). Suposo que no em tindrà mala voluntat per la broma d'abans.

SAMSON.—Està clar... Són pràctiques de l'ofici...

DIRECTOR (*Oferint una cigarreta a en Samson*).—Vol fumar?

SAMSON (*Refusant*).—Moltes gràcies.

DIRECTOR.—Ha fet bé de no acceptar un cigarret perquè tinc amagats uns habanos de primera. (*Obrint un calaix de la taula*).

SAMSON.—Gràcies, moltes gràcies; no fumo... Ademés, aquí hi ha una atmósfera irrespirable.

EVANS (*Dirigint-se cap a Samson*).—Els dos personatges s'acosten fins a trobar-se molt aprop. L'avors es miren de fit a fit).—Escol-

ti bé, Samson: des d'aquest moment comença entre nosaltres una guerra sense pietat. Prompte el posaran en llibertat, i fins podrà comptar amb la protecció d'un ministre: jo el felicito. Podrà passar un mes, un any, dos, el temps que sigui precís, però, a la fi, no ho dubti, caurà a les meves mans. A reveure. (*Pausa. Mutis.*)

TELÓ

## ACTE SEGON

El despatx del Director de la banca Springfield. És una gran sala de forma octogonal de la que l'espectador en veu cinc costats. A la dreta, portes en primer i segon terme, que comuniquen amb les oficines. Entre aquestes portes un escalfapanxes. Al fons, porta amb cortina, que dóna a un corredor. En el xamfrà de l'esquerra un balcó amb cortines. En primer terme de l'esquerra una porta que comunica amb les habitacions particulars i més al fons una taula de despatx. Darrera d'ella, adosada a la paret, una caixa de guardar cabals.

COMENÇA

READ, sol

READ (*Al telèfon*).—Com? Si. Soc jo, en Read... Està preparat? Doncs comencem. (*Dictant.*) Accions: Tres mil, Atkinson, a 107 1/2. Dos mil, Nacionad Lead, a 302. Sis mil, Gibson, a 37 3/4. Quatre mil cinc centes, Sted, preferents, a 118 1/2. Set mil, Erich, a 29 3/8. Tres mil, Pensilvània, a 123 1/2. Quatre mil setcentes, Pacífic, a 114 1/4... Què? No m'entén? Doncs parlo molt clar... Sí... Quatre mil set centes, Pacífic a 114 1/4... Ha comprès?... Perfectament... Agregui, ademés, la liquidació de totes les canadienses a 225... Anuli l'ordre de Tennessi-Cooper Res més... A reveure. (*Deixa el telèfon.*)

Entra BOB MORGAN, que va amb trajecte de viatge

Molt bones tardes, senyor Bob (*Donant-li la mà*). Com està?

BOB.—Bé, Read, i vostè?

REA.—Perfectament. Com ha anat el viatge?

BOB.—Admirablement.

READ.—Per l'aspecte de vostè li han provat molt bé els tres anys d'absència.

BOB.—Vol dir?

READ.—No hi ha més que mirar-lo.

BOB.—Que sap a on és el meu oncle?

READ.—Ha anat a la Borsa amb en Samson.

BOB.—Vostè també!... Fa mitja hora que he arribat i tothom m'ha parlat d'aquest senyor Samson: el senyor Samson ha ordenat tal cosa, el senyor Samson n'ha prohibit tal altra i Samson per aquí, Samson per allà. Abans d'entrar ja estava d'en Samson fins al cap d'amunt. Es que s'ha tornat boig el meu oncle?

READ.—No ho sé; però el que puc assegurar-li és que el senyor Samson ens fa ballar a tots. Ell ha sigut la causa de que li prenguessin la gerència de la sucursal de Massachusetts.

BOB.—De debò?

READ.—Tal com li dic. Fa tres mesos que es dedica a examinar els llibres de les sucursals i després en fa un informe de cada una de elles. A la de Massachusetts hi ha escrit lo següent: «Gerència deplorable». Això ha motivat que el cridés el seu oncle i, probablement, no tornarà al lloc que ocupava. És una desgràcia, perquè sembla que li probava aquella terra!

BOB.—I com ho sap, això?

READ.—Xafarderies... S'ha parlat de dones, de joc... coses que, si no fossin massa cares, no tindrien cap importància...

BOB.—He tingut molt mala sort... Hi havia una partida de Poker que encenia. Vaig perdre una quantitat important, amb la dèria de buscar la revenja, i la necessitat va obligar-me a treure de la caixa el que no hi he pogut tornar... Però jo confiava en què el meu oncle...

READ (*Interrompent-lo*).—No hi confii mentre el senyor Samson continuï disfrutant de la influència que avui exerceix sobre ell.

BOB.—I d'on ha sortit aquest personatge?

READ.—De presiri.

BOB.—Com s'entén, de presiri! No bromegem!

READ.—Li dic que de presiri.

BOB.—I entreguen una casa a un home que surt de presiri? Ho ha dit en sèrio?

READ.—I tan en sèrio! És una història romàntica.

BOB.—Expliqui's.

READ.—En Samson estava condemnat per homicidi i complia la pena en el presiri de Conney-Island, quan se va sapiguer que el crim l'havia comès per salvar a la senyoreta Rosa, la cosina de vostè. Tant al senyor Fay, com a la seva filla, al enterar-se de la cosa, els hi va faltar temps per anar a buscar l'heroi, gestionar la seva llibertat i, una vegada lliure, el portaren aquí, oferint-li un lloc d'honor dintre la casa.

BOB.—I ell, naturalment, ha explotat la seva fama de personatge cavalleresc.

READ.—Ja ho crec! Ja no li falta més que ingressar com a soci de la banca. L'oncle de vostè, preocupat pels seus treballs electorals, li ha donat amples poders: en Samson va a la Borsa, ordena les operacions, dirigeix el personal... En un mot: ho absorbeix tot. Acostumat a la puntualitat i regularitat cronomètrica del presiri, ha introduït aquí aquell sistema, fent una sèrie de modificacions que es compleixen al peu de la lletra... Això, ara, no és un Banc: és un establiment correccional, i els que no hem tingut la sort d'haver estat hostes d'un presiri no ens hi podem acostumar.

BOB.—I la meua cosina?

READ.—La senyoreta Rosa? Respecte aquest punt em sembla que li han fet un favor fent-lo tornar.

BOB.—Què vol dir amb això? Que potser la Rosa i en Samson...

READ.—No he anat tan enllà. La senyoreta Rosa sent una gran admiració per ell; és natural, havent-li salvat la vida i sofert després una condemna per la seva generosa acció. He volgut dir que l'ambient de sim-

patia creat per la família del seu oncle entorn d'en Samson el fa cada dia més interessant, i això podria influir molt en un temperament romàntic com el de la seva cosina... Si vostè l'hagués salvat novellescament a algú... Amb el seu permís, me'n vaig a reprendre la feina.

*Entra MISS MOORE*

MOORE (*Entrant*).—Hola, bona peça!

BOB.—Com va, estimada tia?

MOORE.—Tot se sap! Sembla que n'has fet de seques i de verdes!

BOB.—Xafarderies...

MOORE.—Un dia o altre tenia que acabar. Després del Carnaval, vé la Quaresma.

BOB.—Si creus que el viure amb vosaltres és un càstic, t'equivoques.

*Entren ROSA, BOBBY i KETTY*

ROSA (*Entrant amb els nens*).—Bones tardes, Bob. (*Li dóna la mà.*)

BOB.—Tinc molt gust en veure't, Rosa.

ROSA (*Als nens*).—Que no saludeu al vostre cosinet? (*Els petits miren a en Bob amb recel i s'agafen a les faldilles de Rosa. Aquesta agafa per la mà a Ketty i fa que es fixi, sense cap temor, amb en Bob.*) Que no t'en recordes d'en Bob, Ketty?

BOB.—No és estrany; era tan petita quan me'n vaig anar! (*A Ketty.*) Vols donar-me un petó?

KETTY (*Timidament*).—Si a vostè li agrada...

ROSA (*Rient*).—Què és això? Tractes de vostè al teu cosí? (*A n'en Bob.*) Es que no et coneix.

BOB.—Ho comprenc.

ROSA.—Dintre de poc sereu molt amics.

BOB.—Qui ho dubta!

ROSA.—I tu, Bobby, no l'hi fas un petó?

BOBBY (*Contrariat*).—No, tu ens havies promès que aniríem a cercar a en Samson.

BOB.—Per lo que es veu, el senyor Samson ha caigut en gràcia a tothom en aquesta casa.

ROSA.—Sí... els nens l'estimen molt. Anem que és hora de berenar... (*Surt amb els nens.*)

BOB (*A miss Moore, després d'un moment de pausa*).—He de dir-li, francament, tia, la rebuda que m'ha fet la Rosa: m'ha deixat fred.

MOORE.—No sé de què t'estranyes. Em sembla que els motius que t'han fet tornar no són pas per a rebre't triomfalment... Ho sabem tot: que jugaves, que feies vida de casinos i de gresca. Volies que t'esperéssim amb música?... Jo al lloc de la Rosa, t'hauria esgarrapat!

*Entra L'AVERY*

Què hi ha estimat Avery?

AVERY.—Cercava al senyor Samson.

MOORE.—Està content, Avery?

AVERY.—Molt content, senyora. (*Surt.*)

BOB.—Es un empleat nou?

MOORE.—Sí, és un protegit d'en Samson.

BOB.—D'en Samson? (*A part.*) És l'amo de la casa! (*All.*) Amb el teu permís, tia, aniré a netejar-me un xic. No ho he fet encara perquè he vingut directament de l'estació al despatx. Després tornaré per a veure a l'oncle. (*Surt.*)

MOORE.—Adéu. (*Cercant.*) On hauré deixat la meua novel·la «Un crim misteriós»? Qui haurà mort a l'institutori? Segurament el germà de la comtesa... o el seu marit... Ah, és allí! (*Veu el llibre damunt de la taula, et recull i se'n va.*)

*Entren SAMSON i AVERY*

SAMSON.—On és en Read?

AVERY.—En el despatx de títols.

SAMSON.—Necessito veure'l!... I en Dick?

AVERY.—En Dick va arribar ahir a la tarda.

Vaig parlar un moment amb ell en el cafè on ens havíem citat. Crec que vindrà avui abans d'acabar les hores d'oficina.

SAMSON.—Està bé... Aquí ningú sospitarà d'on vé.

AVERY.—Es impossible.

SAMSON.—Si li preguntessin alguna cosa, que digui que acaba d'arribar de Nova-York, on estava empleat.

AVERY.—Ja li advertiré.

SAMSON.—El gran Dick! Tindrè una gran alegria de veure'l! Sempre que em recordo d'ell no puc menys que commoure'm. S'ha portat amb mi tan noblement!

AVERY.—Es cert... Vaig a cercar a en Read. (*Surt l'Avery. Samson agafa de la taula uns papers i els examina.*)

*Entra en READ*

READ.—M'han dit que em demanava?

SAMSON.—Sí. Ha enviat a la Borsa les ordres que li he donat aquest matí?

READ.—Sí, senyor; he telefonat a l'agent.

SAMSON.—Han arribat les cotitzacions de Londres?

READ.—Les porto aquí. (*Li dona uns papers. Els mira.*)

SAMSON.—Res de particular.

READ.—Acaben de portar aquests telegrams. (*Els hi dona.*)

SAMSON (*Llegint-los.*)—Sí; revolució a Mèxic. Ho tenia previst. Ahir vaig fer vendre tots els nostres valors de ferrocarrils mejicans que tenim en cartera... Ja no ens pesquen. Ah! Es precis escriure a la casa Picktan, diguent-li que li retirem l'opció sobre el Steel.

READ.—Espera que pujaran aquests valors?

SAMSON.—Els Steel? Amb tota seguretat. (*Surt Read.*)

*Entra en FAY*

FAY.—Bones tardes, estimat Samson. Tenia raó vostè. Ha vingut la baixa. A la Borsa hi ha un pànic terrible. Mai m'hauria pensat una desfeta tan grossa dels ferrocarrils mejicans! Jo esperava l'alça. Tothom l'esperava. Si no és vostè, em pesquen. Afortunadament la seva previsió ha evitat que perdéssim més de doscents mil dòlars... Haurem sortit equilibrats...

SAMSON.—Penso que en sortirem amb alguna ganància.

FAY.—Diu que hi guanyarem? (*Somrient.*) No hi ha dubte: el millor negoci que he fet ha estat admetre'l a casa meua.

SAMSON.—Senyor Fay, vostè va fer una gran acció.

FAY.—Oh, no! No tergiversem les coses. Quan el vaig admetre el considerava com un empleat qualsevol; però després, a l'adonar-me

de les seves aptituds, que han resultat extraordinàries, li vaig eixamplar el camp d'acció, donant-li una confiança sense límits. Els serveis que ha fet a la casa són inapreciables, perquè, demés de reorganitzar-la i d'inspeccionar les sucursals ha reparat les meves equivocacions de Borsa.

SAMSON.—Per favor, senyor Fay, abusa dels elogis!

FAY.—Dic la veritat. En els actuals moments, què seria de la meua casa si vostè no la dirigís? La preparació de les eleccions m'ha revolt de tal manera els nervis que m'és impossible ocupar-me de negocis fins que passi aquesta febre.

SAMSON.—No sé per què es dona tan d'amoïno.

FAY.—Vostè creu que no és necessari? Opina que seré reelegit?

SAMSON.—Aquí l'únic que ho dubta és vostè. El seu competidor és un carnestoltes.

FAY.—Però els ignorants, que ja sap que n'hi ho molts, prenen més en serio a aquests homes que a nosaltres. Demés, em fa molta por la caiguda imbècil que va fer el Govern de que jo formava part. El cunyat del ministre d'Obres públiques era president del trust del petroli; un nebot del subsecretari d'Estat manejava el sindicat ferroviari i per si no n'hi hagués prou, va fer-se públic que l'arquitecte de la presidència s'havia amoblant deliciosament un salonet de solter per compte del Senat. Això va ésser explotat d'una manera escandalosa per les oposicions i els diaris populars, obligant-nos a deixar el poder. Però no hi ha més remei que tornar per l'honra. La setmana que vé començo l'excursió electoral. Prepari's; que tot el pes de la casa caurà damunt de vostè. Com que confio en les seves forces me n'aniré tranquil. L'únic que he de témer és que me'l robin. Perquè ha de sapiguer que alguna casa de banca, sé que vol fer-li molt bones proposicions.

SAMSON (*Rient.*)—Perdrà el temps i vostè tindrà de resignar-se a tenir-me al seu costat.

FAY (*Somrient.*)—Ja veig que cada dia hi haurà motiu per a que augmenti el meu agraïment.

SAMSON (*Sincerament.*)—Diu que vostè m'ha d'estar agraït?

FAY (*Interrompent-lo.*)—Es cert o no que va salvar a la meua filla?

SAMSON.—I què? No vaig fer més que lo que hauria fet qualsevol esperit noble que es trobés en el meu cas. En cambi d'allò què és lo que vostè no ha fet per mi? Qui sap on fóra si vostè no m'allarga la seva mà generosa i m'encamina pel camí de la fortuna! No sé com pagar-li lo molt que li dec! Ho faria tot per a demostrar-li la sinceritat del meu agraïment! (*Fay, commogut, s'acosta a en Samson i li estreny fortament les mans.*)

FAY.—Gràcies... gràcies... El meu nebot.

*Entra en BOB, tímidament, no atrevint-se a acostar-se al seu oncle.*

BOB.—Si faig nosa em retiraré.

FAY.—No, acosta't.

SAMSON (*A en Fay.*)—El deixo.

FAY.—Per què? Es convenient que vostè i en

Bob es coneguin.

BOB.—Com està, oncle?

FAY.—Ja ho veus, molt bé.

BOB.—No pregunto per la Rosa i els nens; perquè fa un moment que els he vist.

FAY (*Presentant-lo.*) El senyor Samson, apoderat de la casa. Bob Morgan, nebot meu, ex-director de la sucursal de Massachusetts. (*Es donen la ma.*)

BOB (*Agresiu.*) — He sentit parlar molt de vostè.

SAMSON.—I jo de vostè.

FAY.—Tornés en condicions deplorables. No vull repetir-te lo que ja t'he dit per carta, no hi ha necessitat de fer-te més càrrecs; però he d'afegir que la teva conducta ha estat escandalosa... L'examen dels llibres ens ha fet veure que en els últims temps de la teva gerència confonies la caixa de la societat amb la teva butxaca.

BOB.—Es que...

FAY (*No deixant-lo parlar.*)—Suposo que no intentaràs negar-ho! I després d'aquesta irregularitat en el negoci, vas llençar-te a una vida crapulosa: dones, joc i tota mena de disbauxes. Ja pots suposar amb quin gust se'n va enterar la teva cosina!

BOB (*Impacient, nerviós.*) — Ja comprenc que em reptis: ho mereixo.

FAY.—Menys mal que ho reconeguis.

BOB.—Però no trobo just que em parlessis així davant d'una persona estranya. (*Per en Samson.*)

FAY.—El senyor Samson no és un extrany: estava enterat de tot. I és més: d'avui en davant tindràs que entendre't amb ell i per discreció excuso fer-te recomanacions... (*A en Samson.*) A què el destinarem?... A títols?... No; tindria de remenar massa moneda. (*Moviment d'en Bob.*) Pot anar a lo contenciós... Allí estarà bé. (*A en Samson.*) Faci el favor de presentar-lo al director de lo contenciós. Des de demà comences a treballar... Et donaré cent dòlars mensuals. (*Bob es deté.*) Ja en tens prou. A la teva edat jo vivia amb menys. Fill meu, hi ha que tallar-te les ales... Això són conseqüències d'haver volat massa. (*Samson i Bob surten junts.*) No sé si em reelegiran. Si em derroten, a terra totes les meves il·lusions: fugiré de la política activa.

#### Entra ROSA

ROSA (*Des de la porta, interrompent les reflexions de son pare.*)—Estàs solet, papà?

FAY.—Sí! sol i molt neguitós.

ROSA.—I això, què et passa?

FAY.—La meva reelecció... Els demòcrates fan contra meu una campanya furiosa. (*Treient-se un diari de la butxaca.*) M'omplenen d'insults i d'improperis; d'especulador i de milionari no me'n deixen. Què els hi han fet els meus milions? Al capdevall només n'he reunit una cinquantena després de molt treballar.

ROSA.— Sembla mentida que et preocupin aquestes coses! Tu estàs molt per damunt d'això!

FAY.—No, filla meva, no; desgraciadament, estic a sota. Si m'acusen de milionari he de baixar el cap, perquè, fatalment, és veritat. Què hi farem!

ROSA.—Doncs, malgrat lo que dius, jo crec que la teva reelecció és segura.

FAY.—Ho dius amb tota sinceritat?

ROSA.—N'estic convençua. T'estàs mortificant sense motiu.

FAY.—Déu vulgui que tinguis raó.

ROSA.—Voldria fer-te una pregunta, papà.

FAY.—Ja em penso lo que vols... Fa temps que ho he endevinat i ja he començat a fer algunes gestions... Vols un *yacht*, veritat? Doncs, el tindràs.

ROSA (*Abraçant-lo.*)—Ets massa bo... però no és això el que volia.

FAY.—Doncs, explica't.

ROSA.—Només volia fer-te una pregunta.

FAY.—Això és molt més barato que un *yacht*. Vinga la pregunta.

ROSA.— Continues amb la idea de casar-me amb en Bob?

FAY.—Amb aquell poca-solta!... No dic decidament que no però és precis que per a fer-se la unió canbiï en absolut la manera d'ésser: s'ha d'esmenar... I per què em fas aquesta pregunta? Que tens por de que, per la seva manera de procedir, us privaré les relacions?

ROSA.—No, no. Volia saber si el matrimoni amb en Bob era cosa decidida.

FAY.—Decidida... decidida, no. En Bob, als pocs anys va quedar orfe; vaig recollir-lo; us criareu junts i quan ereu petitets la vostra tia i jo pensàvem que seria convenient casar-vos. Casant-te amb ell, la nostra vida no canviaria; no passariem per la tristesa de perdre't. En Bob, com associat de la casa, continuaria aquí i viuríem junts. Aquest era el meu projecte: un projecte egoïsta, si tu vols, nascut de l'afecte que et tinc, però res més que un projecte. Deixant això apart, he de manifestar-te que ets lliure i que tens el meu consentiment per a casar-te amb l'home que esculleixis.

ROSA.—Gràcies, papà.

FAY.—Jo no desitjo més que la teva felicitat. Conseguida aquesta, ja no em faltaria més que una cosa per considerar-me ditxós.

ROSA.—Quina?

FAY.—Ésser reelegit.

*Entra SAMSON perseguit pels petits i seguit per MISS MOORE.*

Hola, estimat Samson! Vaig un moment al Club a veure com marxen els treballs electorals... No sé com en sortirem d'aquesta reelecció. (*Surt.*)

MOORE.—Nens, deixeu al senyor Samson! Sempre el molesteu!

SAMSON.—Estan en son dret. Ja s'han acabat les hores d'oficina, i com que som tan amics... (*Als nens.*) Veritat que som molt amics?

BOBBY.—Ja ho crec!

KETTY (*Pujant-li als genolls.*)—Com que fa tot el que volem!... Quan sigui més gran em casaré amb en Samson!

SAMSON.—Molt ben pensat!

BOBBY.—Tu! Qui es casarà amb ell serà la Rosa.

SAMSON.—Què dius, ara!

ROSA.—Vols callar, llengua llarc!

MOORE.—Els nens n'estimen molt.

SAMSON.— Corresponen a l'efecte que els hi tinc.

KETTY.—No sé perquè no has d'ésser tu el nostre cosinet... M'agrada més que aquell que ha arribat avui.

SAMSON.—Perquè no és possible.

BOBBY.—Però quan et casis amb la Rosa seràs molt més que cosinet.

ROSA.—No dieu més que tonteries! Anem-se'n!

MOORE.—Sí; veniu amb mi (*Surten els nens.*)  
Bobby, Bobby! No baixis l'escala sobre la barana! Un dia et mataràs!... (*Surt.*)

ROSA (*Pels nens.*)—Hi ha moments que es posen pesats.

SAMSON.—No. Repeteixen el que senten dir.

ROSA.—I per què ho diu, això?

SAMSON.—Per lo del seu cosí. Tothom assegura que es casa amb vostè.

ROSA.—Només falta una petita cosa: el meu consentiment.

SAMSON.—I vostè hi consentirà?

ROSA.—Sent molta curiositat per saber-ho?

SAMSON.—No és curiositat.

ROSA.—Doncs què és?

SAMSON.—Interès. L'interès que m'inspira tot el que fa referència a vostè.

ROSA.—Es que creu que en Bob no em sabria proporcionar la felicitat?

SAMSON.—No el conec prou per a poguer opinar.

ROSA.—Coneixent els motius de la destitució d'en Bob algun judici haurà format d'ell.

SAMSON.—Sí...

ROSA.—Doncs vull demanar-li un favor: que el tracti amb benevolència; que l'aconselli, que l'ajudi i que intervingui per a desenutjar al papà.

SAMSON (*Amb veu velada per l'emoció.*)—Prometo fer-ho.

ROSA.—Tinc la seguretat que s'esmenarà... és precis que ho faci per a reconciliar-se amb el papà. Si no passa així tindrè un disgust grandíssim.

SAMSON.— Ho comprenc... Quan s'estima... (*Samson conté la impressió que li produeixen aquestes paraules.*)

ROSA.—Com vol que no l'estimi molt si ha estat el meu company d'infantesa?...

SAMSON.—Faré tot lo que pugui per complaure-la.

ROSA.—Gràcies! (*Surt.*)

#### Entra AVERY

AVERY.—Ja és aquí en Dick.

SAMSON.—Han sortit tots els empleats?

AVERY.—No ha quedat ningú a les oficines.

SAMSON.—Doncs fes-lo entrar.

#### Surt l'Avery i torna empenyent a en DICK

AVERY.—Apa, home!

DICK (*Des de la porta resistint-se.*)—No m'empenyis.

SAMSON (*Acostant-se-li.*)—Com va, Dick?

DICK.—Ja ho veus.

SAMSON.—I no abrades a un amic dels vells? (*S'abraquen fortament.*) Per fi ets lliure!

DICK.—Des de fa vuit dies.

SAMSON.—Has tardat a venir.

DICK.—He volgut despistar a l'Evans. Ell estava convençut de que jo havia de refugiar-me a prop teu. Però estigues tranquil que he pres totes les precaucions. Estava decidit a anar-me'n a l'altra part del món abans de portar-te'l aquí.

SAMSON.—Ben fet.

DICK.—I digues; estàs bé aquí?

SAMSON.—Divinament.

DICK.—Ja es veu. Al sortir de la rateta vareu ficar-vos dintre un bon rebost... No es pot negar! Sou dos vius que no badeu mai. Teniu bona punteria. Heu triat bé; la casa és

de les més acreditades. Clientela bona; més de cent milions en comptes corrents i una emissió de deu milions en bitllets, tan ben garantits com els del Banc Nacional.

AVERY.—Portes bona informació. Qui t'ha donat aquestes notícies?

DICK (*Cercant a la seva butraca un paper.*)—

Un client de la casa. L'amo del bar on he dinat avui... He arribat cansadíssim, però ara ja estic bé. N'hi ha hagut prou amb la notícia de que us recordaveu de mi i que m'esperaveu per a que m'entrés una alegria molt gran i em sentís rejuvenit. Aquí em teniu àgil, fresc i disposat a treballar com en els vint anys. Us heu portat molt bé amb mi, malgrat no necessitar-me per a res; sobretot tu, Jimmy. Diga'm en què puc servir-te. Si vols que obri alguna cosa? (*Senyalant la caixa i fent el gest de forçar-la.*) Quin oferiment més ximplet faig!... Per a aquestes coses tu no necessites a ningú, en saps més que tothom. No records de la darre- ra aventura de Xicago?

SAMSON (*A'terrat per la idea de que algú escoltès, s'acosta a la porta i observa.*)—Calla! Calla! No me'n parlis més d'aquella malifeta. La nostra vida passada s'ha acabat; fes-te càrrec de que mai ha existit. M'entens? Tu en vas conèixer a presiri; abans ni tan sols havies sentit parlar de mi.

DICK.—Què estàs dient, Jimmy?

SAMSON.—Que aquella nit de Chicago va acabar la meua vida d'aventures... Aquella caixa és l'última que he despanyat i les meves mans no tornaran a obrir-ne cap més per aquell sistema!

DICK (*Tristament a en Samson i d'Avery.*)—Ho dius en sèrio?... I què faré jo sense vosaltres?

SAMSON (*Amb decissió.*)—Tornaràs a ser un home honrat!

DICK (*Amb desil·lusió.*)—Si m'ho haguéssiu advertit no m'hauria pres la molèstia de venir a trobar-vos!... Honrat... Això no és possible!

SAMSON.—Per què?... Per què no has de ser-ho tu com jo?... com l'Avery?... Pregunta-li a n'ell...

DICK (*Amb incredulitat.*)—Però és veritat això?

AVERY.—Prompte te'n podràs convèncer. Ademés no té cap mèrit.

DICK (*Posant-se a riure.*) A fe de Déu teniu gràcia! Crec que el presiri us ha tornat tarumbes... De modo que no té cap mèrit?... I em volem fer creure que un artista com nosaltres pot viure aquí, tranquilament, voltat de caixes farcides d'or i bitllets... sense que li vinguin ganes... (*Fent amb els dits senyal de rapinyar.*)

SAMSON. (*Treient-se les claus de la butraca i obrint la caixa.*)—Mira.

DICK (*Acostant-se a la caixa i mirant esverrat el que conté.*)—Oh!... I quant hi pot haver aquí?

SAMSON (*Amb indiferència.*)—Uns vint mil dòlars.

DICK.—I ho dius amb aquesta indiferència?... Com si no fos res: una almoina... Vint mil dòlars que es poden agafar tranquilament, posar-los en lloc segur... i després fer-se el desentès...

SAMSON.—Calla, Dick, calla!

DICK (*A en Samson.*)—Està bé; callaré... Però diga'm: Quant temps fa que ets aquí?

SAMSON.—Tres anys.

DICK. (A Avery.)—I tu?

AVERY.—Un poc menys que Samson.

DICK.—I volem fer-me creure que en tot aquest temps no us ha vingut la temptació?... Això es bo per contar-ho! Es possible que uns professionals com nosaltres puguem conformar-se deixant tranquils els diners de les caixes?

SAMSON.—Escolta'm, Dick. Puc assegurar-te que sempre m'he preocupat de la teva vida per al dia que sortissis d'aquella maleïda casa... Quan la fortuna se m'ha presentat no he tingut altre desig que compartir-la amb els amics fidels per a redimir-los dels temps passats. Per aquest motiu vaig fer venir a l'Avery, i esperava que tu estiguessis lliure per a portar-te també al meu costat... Has de fer-te càrrec de la meua situació, Dick... Si vols continuar amb nosaltres, és precis que, des d'ara, faci's vida nova, una vida semblant a la que fa tres anys hem emprès amb l'Avery... Es precis esborrar el passat. Si estàs resolt a fer-ho, queda't; si no et sents amb forces, val més que ens separem. No t'amoïnis, que jo t'ajudaré. (*Treient-se una cartera de la butxaca.*)

DICK.—Dóna'm un moment per respirar... Ja pots comprendre que no m'esperava aquesta tonada... Després de viure separats alguns anys al tornar-nos a veure, de bones a primeres em dius: val més que ens separem.

SAMSON.—Si vols quedar-te, està a la teua mà.

DICK.—Sí; però amb unes condicions!...

SAMSON.—No són tan dures com tu creus. Amb una mica de bona voluntat, si vols, tu, com nosaltres, arribaràs a viure entre mig d'aquests tresors sense desitjar-los.

DICK.—I si donguéssim un cop?... l'últim! el definitiu!

SAMSON.—Adéu, Dick!

DICK. (*Després d'un moment de violència i lluita interior.*)—No me'n puc anar, no!... Estant lliure no podria viure lluny de tu... Faré el que vulguis, el que em manis. M'he passat la vida a les teves ordres, obeint-te cegament; no hi ha motiu per a que avui deixi de fer-ho. Em quedo al costat teu: seré un home honrat: serem tres homes honrats.

AVERY.—M'ho esperava.

SAMSON (*A en Dick, donant-li les mans.*)—Ja veuràs, Dick, quina calma, quin repòs, quin benestar més dolç s'hi troba dintre aquesta vida! Ara sí que podràs dir també que viuràs dintre el rebost! (*A l'Avery.*) A on podem enquibir-lo?

AVERY.—No sé.

SAMSON.—Jo encara menys. Ja et buscaré una cosa convenient.

#### Entra Miss Moore

MOORE.—No ha tornat el meu germà?

SAMSON.—Encara no, senyora.

MOORE.—Aqueixes maleïdes eleccions el tornaran boig.

DICK. (*Baix, a l'Avery.*)—Que és la mestressa?

AVERY. (*Baix.*)—No; és la germana de l'amo.

DICK.—Es un bon bocí.

SAMSON (*Parlant a en Dick com a un desconegut.*)—Ja veurem. De moment no hi ha cap vacant per poder-lo col·locar.

MOORE (*A n'en Dick.*)—Busca una col·locació?

SAMSON.—Sí, i m'agradaria molt poguer-lo complaure.

MOORE (*Observant a en Dick.*)—Es franc d'ex-

pressió... (*A en Samson.*) Em sembla que no serà difícil col·locar-lo. Els negocis marxen molt bé i tindrem necessitat d'augmentar el personal. (*A en Dick.*) Li convindria una plaça de cobrador?

DICK (*Assombrat.*)—De cobrador? Moltíssimes gràcies, senyora; però no m'atreveixo...

MOORE.—Es un càrrec còmode i ben retribuït; quan les distàncies són llargues i les quantitats importants, la casa paga el cotxe...

DICK.—Gràcies, senyora. Per desempenyar bé aquest càrrec són precisos certes habituds: saber comptar de pressa, conèixer el paper, la moneda... i jo no hi estic acostumat; m'enganyarien, ho faria malament.

MOORE (*A en Samson.*)—Què hi té molt interès?

SAMSON.—Moltíssim.

MOORE.—Doncs, vostè és abans que ningú.

SAMSON.—Gràcies.

MOORE.—Hi ha una plaça de la que no volia parlar i que guardava pel recomanat d'una amiga íntima: és una plaça de guardià.

DICK (*Astorat.*)—Aquí hi ha guardians?

MOORE.—El guardià de la banca. El que ara desempenya el càrrec deixarà de fer servei a fi de setmana. El meu germà ha volgut recompensar la seva fidelitat i anys de servei jubilant-lo. (*A en Samson.*) Es una plaça de primera; però ja sap vostè que és de confiança.

SAMSON.—No se'n podria trobar cap de millor. (*A en Dick.*) Veritat, Dick?

DICK (*A Miss Moore.*)—Sí, senyora.

MOORE.—De seguida que estigui instruït en el servei farà de guàrdia. (*A l'Avery.*) Vostè, Avery, tindrà la bondat de mostrar-li la seva casa.

DICK.—Un pavelló per mi tot sol?

AVERY.—Sí; aquell pavelló que hi ha en el jardí, a l'entrada.

DICK.—Gràcies, senyora, gràcies.

MISS MOORE.—Va'gi a veure'l, i si hi ha necessitat de fer-hi alguna reparació, s'hi farà al moment.

DICK (*Ja com possessionat de la seva situació.*)—Sí, sí, ja veurem...

MOORE.—Té rellotge?

DICK.—Rellotge? No. Per què?

MOORE.—Perquè és precis un bon rellotge per fer puntualment la seva feina.

DICK.—Té raó! Amb les primeres economies en compraré un.

MOORE.—No hi ha necessitat. (*Treient-se un rellotge de la polsera.*)—Tingui.

MOORE.—Me'l deixa?

MOORE.—Li dono, com a record del seu ingrés a la casa.

DICK.—I és d'or!

MOORE.—Sí; guardi'l bé. Es d'una exactitud perfecta. Procura imitar-lo.

DICK.—Senyora!

MOORE.—Ha de canviar de roba. L'Avery l'acompanyarà a la sastreria per a que li faci l'uniforme!...

DICK.—Senyora, vostè és massa bona. Quantes coses tinc que agrair-li! (*Apart.*) Un pavelló, un rellotge, l'uniforme!...

(*Surt Miss Moore.*)

AVERY.—Què et sembla? Crec que no podies esperar tan bona combinació. Em sembla que ara ja no serà difícil que puguis ésser honrat.

DICK.—Mira que jo guardià d'un Banc! El llop pastor!

SAMSON (A l'Avery.)—Acompanya'!

DICK.—Anem... (A n'en Samson.) Gràcies, eh? moltes gràcies...

SAMSON (Donant-li la mà.)—De res, home. (L'Avery es disposa a sortir, acompanyat d'en Dick. Obra la porta i la tanca de pressa, contingent un crit.)

AVERY.—Oh!

SAMSON.—Què hi ha?

AVERY.—L'Evans!

SAMSON.—Què dius?... Que t'has tornat boig?

AVERY.—Mira! Mira! Està sentat en el rebedor.

SAMSON (Entreobrint la porta.)—Sí; és ell... Fa com qui llegeix un diari... Mentres no hagi sentit la nostra conversació... Va jurar que em perseguiria sempre!

AVERY.—Calma!... Es precis no perdre la serenitat, i hem de prendre precaucions. Què ten que témer d'ell?

SAMSON.—Tot!... Qui sap si amb aquests tres anys ha trobat alguna prova contra mi? Però no és possible! (Excitant se.) I si la tingué? Si sapigués que havia lograt descobrir-me, ara mateix em faria saltar el cervell. (Obra de pressa un caixó de la taula escriptori.)

DICK (Contingent-lo amb un salt.)—Ara vens amb aquestes bromes? Tu, Jimmy, l'home de més audàcia i sanc freda de la terra, vas a perdre ara la serenitat? Comprenc que nosaltres, però tu... Si les coses es presenten malament, no hi ha més que fer: guillem i que ens busquin...

SAMSON.—Fugir! I ella?

DICK.—Ella?

SAMSON.—Sí, Dick, l'adoro amb tota l'ànima!

DICK.—Hi ha una dona pel mig? Estem perduts!

SAMSON.—Redimir-se, fent vida nova, arribar a ocupar un lloc d'honor, trobar-se tal vegada molt aprop de la felicitat... i veure que tots els propòsits, tots els esforços, totes les nobles aspiracions poden caure minada per la mala voluntat d'aquest home implacable! (Es deixa caure en el silló que està a prop de la taula escriptori i amaga la cara entre les mans.) Tinc por, Avery; tinc por per ella, perquè l'adoro! (Refent-se.) Però, què és el que vol aquest home? Què busca?

AVERY.—No ho sabem! Espera. Tu, Dick, surt per aquesta porta. (Indica a n'en Dick una porta petita que hi ha en un àngul de l'habitació.)

DICK.—Anim! Anim! Ja tornem als nostres bons temps! (Surt. L'Avery va a la porta del fons i surt. En Samson obra un dels caixons de la taula i treu un revòlver, l'examina per a convence's de que pot servir i, amb serenitat, se'l fica a la butxaca.)

SAMSON.—Convé prevenir-se. En cas extrem no aconseguirà el seu propòsit!

#### Entra l'EVANS seguit de l'AVERY

AVERY.—Faci el favor de passar.

EVANS (Quedant-se un moment a la porta.)—Li he dit que volia veure al senyor Fay.

AVERY.—El senyor Fay és fora.

SAMSON.—Tinc autorització d'ell per a rebre totes les confidències que se li hagin de fer.

EVANS.—Moltes gràcies, Repeteixo que vull par-

lar amb el director de la casa. A vostè no tinc que dir-li res.

SAMSON.—Doncs pot sentar-se i esperar.

AVERY (A n'en Samson.)—Si em necessita estaré en el rebedor. (A l'anar-se'n l'Avery passa per darrera l'Evans, que, a pesar seu, fa un moviment de defensa, com si es posés en guardia, quedant de cara en Samson i l'Avery. Aquest surt sense detenir-se.)

SAMSON.—Oh! Tranquilitzi's, Evans! (S'aixeca. L'Evans queda ferm sempre recelós. Samson s'acosta a la paret, dóna volta al botonet elèctric i l'habitació s'illumina esplendorosament.)

EVANS.—Tinc les meves raons per a desconfiar; conec la seva manera de desfer-se de la gent que el molesta. (S'assenta.) De manera que vostè substitueix al senyor Fay? El felicito... Ha fet en poc temps una gran carrera. Lo que no podrà negar-me és que en aquests tres anys no s'ha recordat mai del seu bon amic Evans.

SAMSON.—Es cert. Vostè me és completament indiferent.

EVANS.—Doncs jo, en canvi, mai l'he pogut olvidar. M'obsessiona tant el seu record que moltes nits fins l'he somniat. Persisteixo en el meu jurament i hi persistiré mentres visqui! Vaig jurar trobar al compli's de l'Harkins i el trobaré.

SAMSON.—Què necessita diners? (Evans fa un gest sense comprendre el significat de la pregunta.) No ha comprès la meua pregunta? Es natural. Em refereixo al premi ofert per les banques americanes.

EVANS.—Efectivament, hi ha un premi... Tot-hom treballa per a guanyar el que no té. Jo treballa pels diners; vostè per l'honor. (Samson fa un moviment de violència.) Suposo que no el molestarà que demani una audiència al senyor Fay?

SAMSON.—Tot el contrari. Jo mateix tindré el gust de facilitar-li.

EVANS.—He d'advertir-li que el que he de dir al senyor Fay és absolutament reservat.

SAMSON.—Ja comprenc. (S'aixeca i va al telèfon.) Ha tornat el senyor Fay?... Vol dir-li que faci el favor de venir al meu despatx?... Gràcies.

EVANS.—Veig que és un jugador molt hàbil!...

#### Entra FAY

SAMSON (A n'en Fay.)—El senyor Evans, a qui vostè ja coneix, desitja parlar-li reservadament.

EVANS (Inclinant-se per a saludar.)—Senyor...

FAY.—Evans... Em sembla recordar...

SAMSON.—Sí, Evans... el policia.

FAY (Recordant-s'en.)—Ah!... perfectament!... Es que algú de la casa ha reclamat els seus bons serveis?

EVANS.—Encara no.

FAY.—Com?

EVANS.—Pot dar-se el cas.

FAY.—Em sorprendria... I què se li ofereix?

EVANS.—Jo he dit al senyor Samson que desitjava parlar un moment amb vostè. (En Samson es dirigeix a la porta per a sortir.)

FAY.—No se'n vagi, Samson, li prego. (A l'Evans.) Ja pot parlar en presència del senyor Samson: no tinc secrets per a ell.

SAMSON.—Sóc jo, senyor Fay, que li prego que em dispensi d'assistir a la conferència



amb el senyor Evans. (*Irònicament.*) No voldria intimidar-lo.

EVANS.—(Es un fresc!)

FAY.—Com vulgui, Samson. (*Surt en Samson.*) Ja pot parlar.

EVANS.—El que tinc que dir-li és senzillíssim: he vingut no més que per a ser-li útil. I ara permeti'm que li faci una pregunta.

FAY.—Digui.

EVANS.—Té referències dels empleats que admet a casa seva?

FAY.—Crec tenir-les.

EVANS.—Si és així ja sabrà qui és l'Avery.

FAY.—Un protegit del senyor Samson, i amb això ja en tinc prou.

EVANS.—I d'en Dick, conegut pel Rata?

FAY.—En Dick, conegut pel Rata! No sé què vol dir?

EVANS.—Vol dir el nom i el motiu d'un dels amics d'en Samson. Un antic company de presiri, com ho era també l'Avery, que varen posar en llibertat fa vuit dies i que hi ha uns deu minuts que és aquí.

FAY.—No és possible!

EVANS.—En Samson els ha fet venir.

FAY.—De manera què segons vostè?...

EVANS.—Té dintre casa en Samson, l'Avery i en Dick, amics i compli's de l'Harkins. En Samson s'ho ha conjuminat bé per a fer-los venir tots al seu costat.

FAY.—Li agraeixo la confiança que s'ha pres la molèstia de fer-me. Trobo versemblable que, durant els mesos de presó que indugement va sofrir el senyor Samson, fes amistat amb en Dick i l'Avery, i que descobrint-els-hi qualitats hagi volgut protegir-los. Fa tres anys que el senyor Samson treballa a casa meua, i he tingut ocasió d'apreciar les excel·lents qualitats de cavaller i home d'honor que el caracteritzen. Per lo tant no tolero que s'insinui cap agravi que el pugui molestar.

EVANS.—No insisteixo... Vostè té una opinió respecte a n'en Samson i jo en tinc una altra.

FAY.—Rectifiqui-la. Ja li he dit, i ho repeteixo, que tinc absoluta confiança amb el senyor Samson; i afegeixo que una denúncia policial, per ben intencionada que sigui, no em farà canviar d'opinió.

EVANS (*Airecant-se.*)—No tinc que comunicar-li res més... Vostè ha admès a casa seva una quadrilla de lladres perfectament organitzada. Procuri guardar-se d'ella i celebraré molt que no necessiti dels meus serveis. (*En Fay toca un timbre.*)

#### Apareix l'EVERY

FAY (*A l'Avery.*)—Acompanyi al senyor. (*L'Avery acompanya a l'Evans. Fay s'aixeca, va a la porta situada davant de la que va sortir en Dick, i obre.*) Vingui, estimat Samson.

#### Entra SAMSON

SAMSON.—Què n'ha fet de l'Evans?

FAY.—L'Evans? Es un monomaniac.

SAMSON (*Recobrant un poc la seva sanc fredda.*)—Crec el mateix.

FAY (*Mirant el seu rellotge.*)—Encara tenim temps de fer el nostre partit de caramboles. Em deu la revenja de la pallissa d'ahir, que

va ésser fenomenal... (*Toca el timbre i apareix l'Avery.*) Què encenguin el llum del billar... (*A n'en Samson que està en la taula-escriptori.*) Anem?

SAMSON.—Vaig al moment. (*Surt en Fay. En Samson s'aixeca, obre la caixa i treu un feix de bitllets de banc que els tanca en un dels caixons de la taula-escriptori.*)

FAY (*Des de fora.*)—Ve o no, Samson? Avui ja hem treballat prou.

SAMSON.—De seguida estic amb vostè.

(*Torna a la caixa, es deté un moment i surt deixant-la oberta. La sala i l'escena queden completament a les fosques, veient-se solament el resplandor del foc del escalfa panxes i un raig de llum blavenca que es filtra per la cortina del balcó. Aquestes dues llums han d'assajar-se abans, quedant preparats els reflectors des del començament de l'acte. L'efecte de llum ha de tenir intensitat per a que es puguin veure perfectament les siluetes dels lladres, però sense que se'ls conegui. Hi ha un moment de pausa. Després s'obra una porta i apareix una ombra que es dirigeix a la caixa, palpa i trobant-la oberta la ressegueix. En aquest moment la porta per on ha sortit en Samson s'obra també i apareix una altra ombra. La primera ombra, s'ajau junt a la taula escriptori i va observant els moviments de la segona. De sobte dona un salt la primera i s'agafa a la segona. Comencen una lluita silenciosa i desesperada. Cauen a terra amb estrèpit, alguns mobles. Se senten les veus de Fay i d'en Samson i les ombres desapareixen.*)

SAMSON.—Enceneu els llums!

Entren SAMSON i FAY. Samson entra i ensopegant arriba a la clau de l'electricitat encenent el llum.

FAY (*Arribant darrera d'en Samson i veient aquell desordre.*)—Què és això? Aquí hi ha hagut lluita! (*Veient oberta la caixa.*) I han robat!... Han obert la caixa!

SAMSON.—El lladre no ha tingut que pendre's aquesta molèstia: jo l'havia deixat oberta.

FAY.—Com és possible!

SAMSON.—Sí... Parlant amb vostè he tingut aquest descuit.

FAY (*Mirant fixament a n'en Samson.*)—És incompreensible!... I quant han robat?

SAMSON (*Mirant l'interior de la caixa i amb to premeditat.*)—Vint mil dòlars.

FAY.—Vint mil dòlars! I no sospita de ningú?

SAMSON.—De moment, no.

FAY (*Mira fixament a n'en Samson. Després, apart.*)—Tindrà raó l'Evans?

TELÓ

## ACTE TERCER

## QUADRO PRIMER

El mateix decorat de l'acte anterior.

En aixecar-se el teló l'Evans està sol, sentat al costat de l'escriptori. Després s'aixeca, s'acosta a la caixa, examina el pany i després inspecciona tota la sala despatx. Després d'un moment de pausa, entra en Read.

EVANS i READ

READ.—El senyor Fay vindrà al moment.

EVANS.—Mentre l'esperem, pot donar-me alguns detalls del fet?

READ.—Poca cosa li podré dir. Jo havia sortit de l'oficina mitja hora abans de cometre's el robatori.

EVANS.—I què es diu per les oficines?

READ.—El robo ha produït una gran impressió. Mai havia faltat res a la casa...

EVANS.—No sospiten de ningú?... Pot parlar amb tota llibertat i sense cap temor.

READ.—La veritat, no hi ha per què dissimular l'opinió general. Quan se té de gerent a un llicenciat de presiri, no és estrany que passin aquestes coses.

EVANS.—Ah! De manera que se suposa que en Samson?...

READ.—En Samson, precisament, no. Quan va efectuar-se el robo ell estava amb el senyor Fay i els dos acudiren al despatx atrets pel soroll. Però hi ha dintre de la casa certs subejctes, protegits d'en Samson, que per la seva procedència...

EVANS.—L'Avery, per exemple?

READ.—Seria curiós conèixer la vida i miracles d'aquest i d'en Dick. Quins pessets! Hi ha que pendre precaucions per parlar amb ells!... Ara, de tot el que he dit, ni un mot, com si no hagués dit res. A fi d'any me'n vaig de la casa i vull passar tranquil·lament els dos mesos que em falten.

EVANS.—Deixa l'empleu?

READ.—Sí; des de que governa en Samson aquí no hi ha res que fer.

Entra en FAY

EVANS (*Inclinant-se per saludar*)—Senyor Fay, tinc el gust de saludar-lo.

FAY.—Gràcies, lo mateix li dic. Sap per què l'he fet venir?

EVANS.—Sí. Després del que li vaig dir ahir, ja ha de suposar que no em sorprèn lo passat. Estava escrit que ens tornariem a veure. El que no m'esperava és que necessités tan aviat els meus serveis. (*Baix.*) Seria millor que parléssim sense testimonis.

FAY (*A en Read*)—Vol deixar-nos un moment? (*Surt en Read.*)

EVANS.—I és molt important la quantitat robada?

FAY.—Uns vint mil dòlars.

EVANS.—No és mal bocí... Naturalment, lo robat són bitllets?

FAY.—Sí; bitllets de la casa.

EVANS.—Quan va descobrir el robatori?

FAY.—A la caiguda de la tarda, poc temps després d'haver-se realitzat. Feia un moment que amb el senyor Samson havíem sortit del despatx per jugar un partit de caramboles. El saló del billar està aquí aprop, i per

aquest motiu els dos poguérem sentir perfectament un soroll com de lluita, que va fer-nos tornar precipitadament al despatx, on trobàrem les coses desordenades: les cadires i papers per terra i la caixa oberta i sense bitllets.

EVANS. (*Dirigint-se a la caixa i tornant-la a examinar.*)—Es curiós... No trobo la més petita senyal d'haver sigut violentada.

FAY.—Perdoni. Procedim ordenadament i així serà més fàcil reconstituir els fets. Després d'invitar al senyor Samson a jugar a billar, vaig sortir del despatx i ell, per complaure'm, va seguir-me precipitadament, no recordant-se de tancar la caixa.

EVANS (*Acostant-se-li amb molt interès i amb gran satisfacció.*)—Com?... Ha dit que!...

FAY.—He dit que el senyor Samson va deixar oberta la caixa.

EVANS.—Està més que clar!... I és home que tingui per costum patir aquests descuits?

FAY.—Tot el contrari: és fred, reflexiu i cuidadós fins a l'exageració. Aquesta és la seva primera distracció i, com és natural, el pobre xicot està disgustadíssim.

EVANS (*Amb ironia*)—Ah!... Vostè califica la cosa de distracció?

FAY.—No sé què vol significar amb aquest to burleta!

EVANS (*Amb energia*)—Vull dir que dona la casualitat de que aquest pobre xicot, ordinàriament tan reflexiu i cuidadós, pateix la distracció de deixar oberta la caixa al mateix dia en que el seu amic Dick, conegut pel Rata, antic company i còmplis, és admès com a guardià en aquesta casa.

FAY.—No hi veig més que una coincidència... L'etzar!...

EVANS (*Amb ironia*)—També podia haver invocat la fatalitat... L'etzar!... Ja tenim la paraula que no explica res i ho excusa tot! Si és per a disculpar a l'autor del robatori que s'ha comès a casa seva per lo que m'ha cridat, ja permetrà que em retiri.

FAY.—Es tan greu la seva insinuació!...

EVANS.—Perdoni. Jo no conec les circumstàncies del robatori. De lo que em diu en tres deduccions i aquestes no surten per etzar, com acaba de dir vostè.

FAY.—Perfectament: descartem lo de l'etzar. Però lo que no puc admetre és que en Samson tingui complicitat en el robatori. En Samson té una situació excepcional dintre la casa. Fa poc les seves encertades operacions ens han fet guanyar una quantitat cinc o sis vegades superior a la robada, i podia haver-me escamotejat una gran part sense que ningú se n'enterés.

EVANS.—No hi ha crim que no tingui un punt psicològic que s'escapa a la nostra observació. Els malfactors aprofiten, ordinàriament, els moments en que es creuen més resguardats de la sospita per portar a cap els seus projectes.

FAY.—I la lluita que s'ha desenrotllat al peu de la caixa?

EVANS.—Té raó; aquest número no figurava en el programa... Es un incident inesperat, però no inexplicable: pot estar segur que els interrogatoris ens el descobriran. (*Reflexionant un moment.*) Segurament que en Samson previndria a en Dick o a l'Avery que deixaria oberta la caixa... A quin dels dos? Probablement a en Dick, perquè té més bones mans... Després... després en

Samson es reuneix amb vostè a la saleta del billar... en aquest moment entra en Dick i quan aquest havia començat la feina, es presenta l'Avery... Com és això! Ah! No heu comptat amb mi? Doncs ho farem, diria aquest amb el terminatxo que usen els murrís, i va venir la lluita. (*A en Fay.*) Hem tingut la sort de que les coses passessin així! Si tingués algun dubte, ni hauria prou amb la lluita per deixar-me convençut. Els tres han caigut a la ratera: veurem com es justifiquen... De totes maneres, he de donar-li l'enhorabona. Lliurar-se d'aquests malfactors per vint mil dòlars, és barato. Lògicament, li havia de costar molt més car.

FAY.—Confesso que la seva acusació em deixa aclaparat. Res tinc que objectar respecte a l'Avery i en Dick... però d'en Samson em resisteixo a creure-ho. Sempre li estaré agraït per haver salvat a la meva filla i mai podré oblidar la simpatia que m'ha inspirat.

EVANS (*Brutalment.*)—Això són sentimentalismes que s'han de despreciar. Tots coneixem homes honrats que són molt antipàtics. Jo mateix, degut, potser, a la meua professió, no inspiro més que antipaties i recels... Però anem al gra.

FAY.—I què pensa fer?

EVANS.—Complir amb el meu deure. Continuar els interrogatoris i pendre les mides que cregui necessàries.

FAY.—Li recomano molta prudència.

EVANS (*Aixecant-se.*)—Prudència!... Tindrè la compatible amb l'obra de policia que persegueixo fa molt temps. (*Va a sortir seguit d'en Fay i es deté.*) Faci el favor de respondre a la última pregunta. Era costum deixar a la caixa quantitats tan importants com la robada?

FAY.—No, tot el contrari. Ordinàriament mai passava de quatre o cinc mil dòlars, lo que s'hi deixava. Si la quantitat era més grossa, passava a la caixa central.

EVANS.—Per ordre de qui?

FAY.—Per ordre... per ordre d'en Samson.

EVANS.—Perfectament... Vol fer-me el favor d'acompanyar-me a la sala del billar?

FAY.—Amb molt gust. Anem. (*Surten.*)

*S'obren les portes de la dreta i de l'esquerra i apareixen l'EVERY per la una i en DICK per l'altra.*

EVERY.—Has sentit?

DICK.—Sí, tot. I tu?

EVERY.—Jo també. No val la pena d'ésser home honrat si tothom té dret a sospitar d'un per lo que hagi pogut fer abans. Per què m'hi han de barrejar a n'aquesta qüestió?

DICK.—Es cert. A mi em consta que tu no hi eres anit.

EVERY.—Dius que et consta?

DICK.—Sí, perquè jo hi era.

EVERY.—Però has estat tu? Estem perduts!

*Entra en SAMSON. Hi ha una pausa no molt llarga. En Samson observa amb atenció a en Dick i l'Avery.*

SAMSON.—Dóna'm els bitllets, Dick!

DICK (*Torbat.*)—Però...

SAMSON.—No siguis imbècil; dóna'm el bitllets!

DICK.—Es dir que creus?...

SAMSON (*Impacient.*) — De pressa i no repliquis! (*Senyalant a la caixa.*) Era de suposar que no podries resistir a la temptació.

DICK.—Et juro, Jimmy, que no he estat jo: t'ho juro!

SAMSON.—Dius la veritat?

DICK.—T'ho juro per la nostra llibertat!

SAMSON.—I doncs, com s'explica?... (*A l'Avery.*) Tu no has estat; ja n'estic segur.

DICK.—Deixa'm parlar.

SAMSON.—Però tu saps qui ha estat?

DICK.—No; era tan fosc que no va ésser possible. Escolta... Ahir, al moment que tu sorties d'aquí, vaig entrar... Una debilitat... No em vaig poguer contenir... Després del què havia vist allà dintre... (*Senyalant la caixa.*) sentia una formigor en els dits... No era pel desig dels diners... Era la necessitat de provar si els anys de presó m'havien entontit les mans... Una força irresistible m'empenyia cap allí... (*Senyalant la caixa.*)

SAMSON.—De pressa: al fet.

DICK.—A l'entrar no hi havia ningú... Era fosc com una gorja de llop... A l'acostar-me a la caixa la vaig trobar oberta. Va ésser una decepció horrible!... La sorpresa no em donà ni temps de reflexionar... Per què estaria oberta la caixa? Per fi em decideixo i dono gust als dits fins que trobo el feix de bitllets... Només volia acariciar-los suaument... No puc fer-hi més: és un goig que m'emborratxa!...

SAMSON.—No perdis temps. De pressa.

DICK.—De prompte sentí obrir una porta i els passos d'un que camina amb cuidado per a no fer soroll. Deixo els bitllets i m'escorro de quatre grapes, vorejant el bulto que sentia apropiat-se. L'home coneixia be el terreny que trepitjava. Se'n va anar de dret a la caixa, va allargar el braç i començà a remenar. Llavors m'hi vaig abraonar... Però ja no serveixo per a res, Jimmy! Els anys d'estar a la sombra m'han debilitat. m'han deixat pels gosos!... L'intrús va fer-me la traveta, vaig rodolar per terra i ell procurà cercar la sortida. No obstant, fent un esforç, vaig poguer-lo agafar pel coll abans de que arribés a la porta. Però un cop de puny a la cara va fer-me recular. Comprendent que era inútil lluitar amb un home de braços tan potents, decideixo tirar-me a terra i enredant-me amb les seves cames conseqüent fer-lo caure. Lluitaré un moment; però per fi logrà escórrer's i la seva ombra desaparegué. Al mateix temps, vaig sentir la teva veu i la d'un altre que s'acostaven. Quin moment més terrible, Samson! Altra vegada em veig agafat i sentia que la sang se'm glasava! Arrossegant-me vaig aconseguir arribar a la porta i fugir!

SAMSON.—I no conseguies descobrir qui era?

DICK.—No era possible. Estàvem a l'ombra.

SAMSON.—De manera que encara que el veies no el coneixeries?

DICK.—No; és impossible! L'únic que puc assegurar-te és que és home que sap lluitar; dóna cops segurs, de mestre...

EVERY (*A en Samson.*)—Què s'ha de fer? L'EVERY ens persegueix! Fa un moment que no podia dissimular la satisfacció que li donava la idea de que ens tenia a la ratera.

DICK (*A en Samson.*)—Però com dimoni deixaren oberta la caixa? Jo t'asseguro que si

mai tingué una gàvia com aquella no em descuidaria de tancar-la.

SAMSON.—Si no ha estat descuit!

DICK.—Doncs estava oberta...

SAMSON.—Amb tota intenció.

AVERY (*Amb gran eskranyesa.*)—Amb tota intenció?

SAMSON.—Sí. (*Senyalant a en Dick.*)—Volia posar-te a prova... Volia veure si queies en la temptació.

DIC.—Jo!

SAMSON.—Tu! Volia saber si tindries força de voluntat per a viure al costat d'ella (*Senyalant la caixa.*) sense desitjar-la, sense inquietud, com un home honrat.

DICK.—L'experiència ha resultat perillosa perquè no contaves amb l'altre.

SAMSON.—La casualitat de portar-me el senyor Fay a la sala del billar motiva que tu i l'altre us escapessiu de caure a les meves mans. Tenia el propòsit de vigilar el despatx.

DICK.—Passa molt sovint que quan es posa un parany, primer hi cau el caçador que el llop.

AVERY.—Si no s'hi hagués barrejat l'Evans la situació seria menys complicada.

SAMSON.—No em preocupa aquesta intervenció.

DICK.—Tens alguna pensada?

SAMSON.—Escolteu-me bé. (*A en Dick.*) Lo lògic és que les sospites de l'Evans recaiguin sobre teu.

DICK.—N'està persuadit: jo mateix fa un moment que he sentit que ho deia. Segons ell, la qüestió és ben clara: jo he donat el cop seguint les teves indicacions.

AVERY.—Però també m'hi embolica a mi!

SAMSON.—A tu?

AVERY.—Veuràs... L'Evans reconstitueix així el fet: en el moment que en Dick va començar a treballar, arribo jo i demano la meva part. En Dick s'hi oposa i llavors vé la lluita.

SAMSON.—Està bé. (*Reflexionant un moment.*)

Ens convé que ho crègui així: és precis que l'ajudem a fer-se fort en aquesta creença.

DICK.—Per la meva part no em convé ni poc ni molt.

SAMSON.—Tens confiança en mi, sí o no?

DICK.—Sí... però...

SAMSON.—No hi arrisco jo més que vosaltres?

AVERY.—Es veritat.

SAMSON.—Doncs si voleu que us salvi, més ben dit, que els tres ens salvem, no discutiu més. Confieu en mi... i molta serenitat... Aneu-se'n. (*L'Avery i en Dick surten. Samson els observa mentre se'n van. Després s'acosta a l'escriptori.*)

#### Entren la KETTY i en BOBBY

KETTY.—No, no jo no hi vull jugar més a córrer. (*Fent un salt i enfilant-se per les cames d'en Samson.*)

BOBBY.—I doncs, a què jugarem? Tu sempre escolleixes uns jocs molt poc divertits. Veritat, Jimmy?

SAMSON.—No. La Ketty és una nena i és natural que li agradin els jocs de nenes.

BOBBY.—I per què no he de tenir un germa-net per a poguer jugar a jocs de nois?

SAMSON.—Juga amb la Ketty.

BOBBY.—Sí, de seguida es cansa. Ja veuràs. (*A la Ketty.*) Vols jugar a caçadors?

KETTY.—No!... (*A n'en Samson.*) Aquest sem-

pre vol fer de caçador per a poguer-me matar... No, no... Ahir quan jo feia d'elefant, va engegar-me dos trets i després agafant-me pel nas, tot dient que era la trompa, vinga donar-me garrotades.

SAMSON.—Es veritat lo que diu, Bobby?

BOBBY.—Tenia que rematar-lo!... Que creus que es pot matar amb un tret un elefant?

KETTY.—Doncs ara em toca a mi fer de caçador.

BOBBY.—No pot ser; tu ets una nena.

KETTY.—Doncs vull ésser un home!

BOBBY.—Si no pots ésser-ho!

KETTY.—Ho seré quan sigui més gran.

BOBBY.—Tampoc. (*Rient.*)

KETTY (*Ofesa a en Samson.*)—Es cert que jo seré sempre, però sempre, una nena?

SAMSON.—Sí.

BOBBY.—Ho veus?

KETTY.—Encara que creixi molt?

SAMSON.—Sí. I te n'has d'alegrar. Figura't el dia que siguis tan gran i tan hermosa com la teva germana Rosa!...

BOBBY (*A en Samson.*)—Tu sempre dius que la Rosa és hermosa.

KETTY.—Perquè és la veritat.

SAMSON.—Molt bé, Ketty. (*Li dona un petó.*) Ara aneu a jugar... Jo tinc de treballar...

BOBBY.—Juguem al metge?

KETTY.—No!... Tu vols jugar-hi per fer-me ficar al lit. A mi sempre em toca fer de mallet.

BOBBY.—I a lladres?

KETTY.—Sí; però jo vull fer de policia.

BOBBY.—No, no.

KETTY.—Una vegada tu i altra jo.

BOBBY.—Està bé... Vina... Anem a la cova que hi posen aquella caixa tan gran. (*Surten corrent.*)

#### Entra ROSA

ROSA.—Desitjava trobar-lo sol.

SAMSON.—Per què?

ROSA.—He de dir-li una cosa molt interessant i no sé com començar.

SAMSON (*Somrient.*)—Deu ésser molt greu.

ROSA.—Es a propòsit de... del robatori d'ahir. L'Evans acaba d'arribar...

SAMSON.—Ja ho sé.

ROSA.—Samson, des d'ahir... el papà ha canviat molt. De segur que l'Evans li ha dit alguna cosa que l'ha impressionat malament... Ja sap l'afecte gran que li tenia... però els altres, els que odien a vostè per gelosia... (*Pausa.*)

SAMSON.—Continuï. Els altres?

ROSA.—No poden dissimular la seva alegria. Sento que per tota la casa hi ha un ambient d'hostilitat contra vostè.

SAMSON (*Amb amargura.*)—Em suposen autor no és cert?

ROSA (*Vivament.*)—No diuen això!

SAMSON.—Però ho pensen.

ROSA.—Sospiten que el lladre és en Dick.

SAMSON.—Pobre Dick! Havent-lo conegut a presiri i siguent jo que va deixar la caixa oberta, dedueixen que donarem el cop a mitges... No és així?

ROSA (*Després d'una pausa.*)—Sí!... Jo he volgut prevenir-lo...

SAMSON.—Gràcies. (*Pausa.*)

ROSA.—Demés, he de confessar-li que en aquesta casa hi ha algú que no creurà mai semblants infàmies. Algú que l'ha posat a tan alçada en el seu... efecte, que res del

món el farà devallar. Això és lo que més m'interessava dir-li.

SAMSON.—Gràcies! Ho agraeixo amb tota l'ànima! Mentre visqui recordaré que quan tots dubtaven d'en Jimmy, només vostè va tenir confiança en ell.

ROSA.—Creu que és possible olvidar que vostè em va salvar la vida?

SAMSON.—No tracti d'empetir la seva generositat!... Deixi'm creure que és alguna cosa més que la seva gratitud la que la inspira! Fa tant temps que està saldada aquella acció! Des de queestic aquí; des de que vaig tornar a veure-la i he viscut tan aprop de vostè... Tres anys!... Tres anys de ditxa continguda, silenciosa, íntima! (*Moviment de Rosa.*) Perdoni'm... Havia jurat no trencar aquest silenci; però al despedir-me de vostè, potser per sempre, se m'han escapat algunes paraules que jo mateix m'assombro d'haver pronunciat i de les que m'arrepenteixo perquè són inútils.

ROSA (*Profundament emocionada.*)—Inútils?... Jimmy!...

SAMSON (*Abraçant-la.*)—Rosa!... Rosa!... Doncs és cert?

ROSA.—No ho havia endevinat?

SAMSON.—Encara no m'atreveixo a creure-ho!

ROSA (*Somrient.*)—No obstant, ha de resignar-s'hi.

SAMSON.—Tant temps d'esperar-la! I tant que l'estimo!

ROSA.—I no ha pensat mai en que podia casar-me?

SAMSON.—No pensava en altra cosa, sobretot des de la tornada del seu cosí. Ahir mateix va suplicar-me que fos el seu amic.

ROSA.—I vostè va estar heroic, responent-me sense delatar-se, sense titubejar... Jo esperava un gest, un moviment produït per l'emoció; però no, res. Fins vaig arribar a creure que m'havia equivocat; que vostè no m'estimava i que la felicitat que veia aprop se m'allunyava.

SAMSON.—No ho sap pas, Rosa, com l'estimo! És un afecte que és més fons, perquè és el destí el que ens ha reunit. Va ésser necessari que vostè em cerqués en el fons d'una presó per a que arribéssim a estimar-nos! I avui, en moments tristos per a mi, també la trobo al meu costat.

ROSA.—Però això no pot tardar a aclarir-se.

SAMSON.—Tingui confiança amb mi, Rosa, succeeixi-lo que succeeixi.

#### Entra MISS MOORE

MOORE.—Jimmy! Quines ganes tenia de veure'l! Coratje! Es precis no deixar-se posar el peu al coll... Suposo que en Dick és inno-cent?

SAMSON.—Sí, senyora.

MOORE.—Ni la Rosa ni jo, podem creure que vostè sigui un criminal. Li has vingut a dir?

ROSA.—Sí.

MOORE.—Tindran que reconèixer la innocència d'en Dick. No me'n cap dubte. Tant ell com vostè són víctimes d'una maquinació. A la novel·la «El castell encantat», al promès també l'acusen de robo. És llàstima que aquí no hi intervingui una enamorada...

SAMSON.—Es possible que hi sigui.

MOORE.—Ho diu de veres? En aquest cas això pot resultar molt interessant. I és hermosa?

SAMSON.—Admirable.

MOORE.—I és de suposar que no haurà abandonat al preferit del seu cor en els moments de persecució.

SAMSON.—Ha estat el seu àngel bo.

MOORE (*Entusiasmada.*)—Molt bé! (*Confidencialment.*) Tindrà la bondat de presentar-me-la?

SAMSON.—Amb molt gust.

#### Entra AVERY, seguit d'EVANS

AVERY (*Anunciant.*)—El senyor Evans.

EVANS.—Senyores... Si em permeten... (*Miss Moore, abans d'anar-se'n, estreny fortament la mà a n'en Samson.*)

ROSA (*Apart a n'en Samson.*)—Coratge!... Pensa en mi!... (*Surt.*)

EVANS (*A n'en Samson.*)—Veig que té les simpaties de tots.

SAMSON.—És favor que vostè em fa, estimat Evans.

EVANS (*Anant a la porta.*)—Entri, Dick.

SAMSON.—Es tracta d'un careig?

EVANS.—Efectivament.

#### Entra en DICK

(*L'Evans s'asseu en el silló d'en Samson, davant de l'escriptori.*) I ara que ja tinc els tres a la vista, he de manifestar-los-hi que la meua opinió sobre el robatori d'ahir es ben ferma.

DICK i AVERY.—Ah!

EVANS (*Continuant.*)—Vull dir que tinc en poder meu als culpables.

SAMSON.—I què espera per detenir-los?

EVANS.—Un poc de paciència. (*A n'en Dick.*) Vostè, Dick, no negarà que ahir estava dintre el despatx en el moment que es realitzava el robo.

DICK.—Ja li he dit que sí.

EVANS.—Vostè, Samson, no podrà negar que va deixar oberta la caixa per descui... És el que vostè va manifestar al senyor Fay.

SAMSON.—I torno a repetir-ho ara.

EVANS (*A l'Avery.*)—Pel que respecta a vostè, Avery, encara no ha pogut justificar on es trobava ahir, de sis a un quart de set, hora en que es verificà el robo.

AVERY.—Estava aquí.

EVANS (*Amb sarcasme.*)—Naturalment!

AVERY.—No puc precisar ho amb exactitud. (*Fent lullet a n'en Dick.*) Estava... Espera... No puc recordar me'n... Però on dimoni estaria. (*Pausa.*)

DICK.—És tan gran aquesta casa!

AVERY (*Com fent esforços per recordar.*)—És curiós!... No em recordo de res!...

EVANS.—No em fa cap falta. (*Dirigint-se a n'en Samson.*) Vostè assegura que va deixar oberta la caixa per descui... És una manera com qualsevol altra de defensar-se.

SAMSON.—Defensar-me?

EVANS.—Sí; de defensar-se. O és que es creu que l'interrogo com a testimoni? I dóna la coincidència de que es descuida de tancar la caixa, contenint la respectable quantitat de vint mil dòlars, precisament el mateix dia en que és admès a la casa el famós Dick... Veritat que és increïble?

SAMSON.—Perdoni. L'interrogatori ja comença a fer-se'm intolerable i estic disposat a dir

tot el que sé... Senyor Evans: la caixa la vaig deixar oberta amb tota intenció.

EVANS (*Assombrat.*)—Què diu ara?

SAMSON.—Repeteix que la caixa va quedar oberta premeditadament.

DICK.—Crec que no pot parlar-se amb més claretat.

EVANS.—I vostè confessa que va deixar oberta la caixa amb premeditació?

SAMSON.—Encara no ho ha entès bé? Si vol ho repetiré una dotzena de vegades. Però resultaria pesat.

EVANS (*Parlant amb lentitud.*)—La veritat, no comprenc perquè em proporciona aquesta arma. No veig clar els fons d'aquesta declaració. (*Evans queda pensatiu. Samson, amb les mans a les butxaques dels pantalons, dona alguns passos vers al fons. Dick i Avery es posen les mans a les butxaques de les americanes respectives. Els tres es donen mirades d'intel·ligència. L'Evans els observa un moment i, creient sorprendre les seves intencions, s'aixeca de pressa.*) Ah! Ja veig les vostres intencions! (*Treient-se un revòlver i apuntant a n'en Samson, diu enèrgicament:*) Els braços a dalt! (*Un moment de silenci. Després, amb gran indiferència, en Dick treu de les seves butxaques una pipa i una bosseta de tabac, l'Avery un mocador i en Samson una petaca de cigarrets.*)

DICK (*A l'Evans.*)—Sossegui's, home! Vostè està massa excitat!

EVANS (*A n'en Dick i l'Avery.*)—I vosaltres gasteu molt bon humor. No m'extranya. Sou gats vells que no teniu res que perdre. Però ell (*senyalant a n'en Samson*), el vostre capítol, encara que vulgui aparentar indiferència, no deixa de compendre que aquest moment és decisiu: que l'he pescat, i que darrera d'aquest fet, insignificant en aparença, sortiran els altres, que s'han de liquidar... Encara no ha acabat la meva informació sobre la mort de l'Harkins; però estic al corrent de tot. Sé com estava organitzada la vostra quadrilla... Tu, Dick, eres l'encarregat dels cops de poca importància; però quan es tractava d'una caixa model, d'un mecanisme nou i ben perfeccionat, llavors entrava en funcions en Samson, acompanyat del seu estat major, que tenia ben repartides les seves atribucions. En Dick era l'encarregat de frotar-li els dits. Sembla que es necessita una sensibilitat extraordinària per obrir un mecanisme perfeccionat amb la delicadesa que ho fa vostè.

SAMSON.—El compadeixo, Evans; cregui'm, cuidi's; vostè no està bo. L'obsessió que pateix l'ha desconcertat.

EVANS.—Ja pot continuar bromejant; però tingui la seguretat de què, dels quatre, jo sóc el que més es diverteix. Siguen francs: qui té els diners robats?

AVERY.—Vol saber-ho tot! (*A n'en Dick.*) Que tens algun diner pel senyor Evans?

DICK.—Si en té necessitat, puc deixar-li un parell o tres de dòlars.

EVANS.—I vostè, Samson, no contesta res?

SAMSON.—Contesto amb sinceritat que no puc suposar on han anat a parar els bitllets robats.

EVANS.—Vol dir que no ha estat vostè el que ha indicat a n'en Dick el lloc més segur per amagar-los?

SAMSON.—Pot preguntar-li a n'ell. No tinc cap

inconvenient en què declari tot el que sap. A mi em farà un favor que enraoni. Parla, Dick.

DICK (*Misteriosament.*)—No puc.

EVANS (*Amb ràbia.*)—Què us proposeu?

*Entren bruscament en FAY, MISS MOORE i ROSA*

EVANS.—No m'he equivocat, senyor Fay. Ara mateix aniran els tres a la presó.

FAY.—Com? En Samson també?

EVANS.—Sí; ell ha estat l'instigador del delict.

MOORE.—És impossible!

EVANS.—En Samson ha declarat que no va deixar oberta la caixa per descuit, com digué al principi, sinó premeditadament.

FAY (*A n'en Samson.*)—Vostè ha fet aquesta confessió?

SAMSON (*Amb decisió.*)—Sí, senyor; és la veritat.

FAY (*A n'en Samson.*)—I jo que el defensava quan l'Evans feia contra vostè semblants acusacions!

ROSA.—Papà, no deu oblidar que va salvar-me la vida!

FAY.—Aquest record li disculpa la seva ingratitude i m'obliga a intercedir a favor seu.

EVANS.—Senyor Fay, ja és massa tard perquè pugui accedir als seus desigs. La meva denúncia seguirà el seu curs, si és que els meus superiors no decideixen altra cosa. Però tinc raons per creure que no seran tan generosos com vostè. Ja l'havia previngut.

FAY.—Es cert; però insisteixo en el meu prec. És precis que aquest assumpte no arribi al públic. S'ha de tapar. Una nova contrarietat, que em fereix de molt aprop, ha vingut, des d'ahir, a agravar la situació en què ens trobem.

MOORE.—Què ha passat?

FAY.—M'han enviat del Club aquests bitllets que anit va perdre jugant el meu nebot: són falsos.

EVANS.—Falsos?

*Entra BOB*

BOB (*A n'en Fay.*)—M'han dit que volia parlar amb mi?

FAY.—Sí; és necessari que expliquis la procedència d'aquests bitllets que vas donar anit en el Club i que resulten falsos.

BOB.—Falsos? No pot ésser.

FAY.—Contesta D'on han sortit aquests bitllets?

EVANS (*A n'en Bob.*)—Sí, contesti... D'on han sortit? (*Silenci d'en Bob.*)

SAMSON (*Intervinent i senyalant la caixa.*)—D'allí.

EVANS (*Amb ironia.*)—De veres? D'allí els bitllets falsos? La cosa es complica.

SAMSON.—Amic Evans, em fa llàstima. Quan l'assumpte s'està acabant, vostè creu que es complica. Vol fer-me el favor d'obrir el primer caixó de l'escriptori?

EVANS.—Jo?

SAMSON.—Vostè mateix... Obri... Aquesta operació tan senzilla li facilitarà molt les seves averiguacions. Aquí té la clau. (*Dóna la clau a l'Evans i aquest obra el caixó.*) Què hi ha en aquest caixó?

EVANS.—Un feix de bitllets de banc.

SAMSON.—Vint mil dòlars... La quantitat justa que estava a la caixa.

FAY.—Expliqui's, Samson.

SAMSON.—Estic segur que el senyor Evans, que és home de molt bon nas i flaira bé, ja haurà endevinat... Ara vaig a representar el paper que li correspon a l'Evans... (A n'en Fay.) El feix de bitllets que ha trobat el senyor Evans és el mateix que hi havia a la caixa.

FAY.—I doncs, què és el que han robat?

SAMSON.—Han robat vint mil dòlars... en bitllets falsos, anul·lats i fora de circulació, que jo mateix vaig posar en lloc dels llegítics.

EVANS.—Vostè?

SAMSON.—Sí; jo.

EVANS.—Amb quin fi?

SAMSON.—Amb el fi de provar a n'en Dick, que havia estat admès aquell mateix dia al servei de la casa. Volia estar convençut de si la seva presència aquí era o no un perill.

EVANS (Amb ironia).—L'experiència ha tingut un gran èxit.

SAMSON.—Qui ho dubta? Un èxit molt més gros del que m'esperava, senyor Evans... En Dick no ha robat la caixa; l'ha defensada.

DICK.—Amb els meus punys; però aquell brètol era més fort que jo.

SAMSON (A n'en Fay).—Comprèn ara la lluita, el sofoll?

FAY (A l'Evans).—Suposo que estarà convençut del seu erro. Quina injustícia anava a realitzar! (A n'en Samson.) Espero que em perdonarà, Samson!

SAMSON (Allargant-li les mans).—Totes les aparències m'acusaven.

FAY (A n'en Dick).—Em permet que li doni una bona estreta de mà?

DICK.—Amb molt gust, senyor. No sóc rancunios.

FAY.—Perdoneu-me tots i continueu la vostra tasca, com si res hagués passat.

DICK (Surtint, a l'Avery).—L'Evans fa la rialla del conill. Podem estar tranquils.

AVERY.—Sí, del tot. (Surten.)

ROSA (A Miss Moore).—Sento una felicitat!...

MOORE.—Es estrany! Et sents feliça perquè el teu promès és un lladre?

ROSA (Surtint).—Sí; em sento molt feliça!

MOORE (Seguint-la).—Explica't... (Surten les dues.)

FAY (A n'en Bob).—Surt, Bob. Després ja sabràs el què he decidit. (Surt en Bob. En Fay surt darrera d'ell parlant amb si mateix.) No em puc acabar que sigui un lladre el promès de la meva filla!

SAMSON.—Si se li ofereix alguna cosa!...

EVANS (Donant-li la mà).—Vostè ha jugat amb més fortuna que jo. La meva enhorabona i li prego que em dispensi.

SAMSON.—Accepto la primera i respecte a l'altra, és millor no parlar-ne més.

EVANS.—Estic avergonyit... Ha jugat amb mi com amb un nen... I què es proposava?

SAMSON.—Era necessari. Tenia la persuasió de que al veure son erro rectificaria el judici equivocat que tenia de mi... Miri'm bé, Evans: tinc cara d'ésser aquell malfactor a qui cap porta es resisteix?... Miri'm bé.

EVANS.—Confesso que m'havia equivocat.

SAMSON (Somrient).—Res; que he exercit sobre vostè una fascinació.

EVANS.—És cert. Estava convençut de que era l'home misteriós a qui fa tants anys que busco...

SAMSON (Amb ironia).—L'home extraordinari que es fa escatar els dits per a obrir una cai-

xa!... Sembla mentida que vostè, Evans, el policia més hàbil de la lliure Amèrica, hagi pogut donar crèdit a semblants llegendes, sortides de l'imaginació dels periodistes!

EVANS (Despedint-se).—És així... No obstant, si en Dick i l'Avery volguessin parlar... Amb el seu permís vaig a despedir als meus agents. (Surt.)

Entra FAY

FAY (Donant les mans a n'en Samson).—Suposo, Samson, que continua la nostra amistat?

SAMSON.—No hi ha cap motiu per a trencar-la.

FAY.—Vostè no ha estat franc amb mi. La meva filla acaba de confessar-m'ho tot i jo no puc oposar-me a la felicitat d'ella ni a la de vostè.

SAMSON.—No sap pas quin goig em dona!

FAY.—Goig ben merescut, estimat Jimmy. (S'abraça. Treient-se el rellotge.) Dimoni! M'esperen els del Comitè i faré tard... A reveure... Avui soparem junts... (Surt.)

SAMSON (Sol).—Al fi!... (Dintre se senten remors, exclamacions i crits de: Es horrible! Socors!)

Entra AVERY i DICK, precipitadament

AVERY.—Samson! Samson!

SAMSON.—Què passa?

DICK.—Una desgràcia horrible!...

AVERY.—La nena... la Ketty...

SAMSON.—Què?... Parla!...

DICK.—Tot jugat amb el seu germanet ha quedat tancada dintre la caixa que acaben d'instalar...

AVERY.—Els obrers ja són fora...

DICK.—I no hi ha clau...

AVERY.—No coneixem els registres...

DICK (Suplicant a n'en Samson).—La pobra nena es morirà asfixiada... Jimmy l'hem de salvar!... Hi ha que obrir la caixa!

SAMSON (Després d'un moment de vacil·lació).—Anem. (Surten.)

## QUADRO SEGON

Mutació molt de pressa. Al tornar-se a aixecar el teló, l'escena representa una saleta baixa de sostre, on hi fan obres els paletes. A la paret, situada enfront dels espectadors, hi ha dossada una caixa de guardar caudals molt gran. Pedres, runes, rajols, ciment i eines dels paletes.

COMENÇA

(A l'aixecar-se el teló, en BOBBY està plorant davant de la porta de la caixa.)

BOBBY.—Ketty! Ketty! No em sents?

Entra en DICK

DICK.—Fora tothom! (Agafa a n'en Bobby i se l'emporta.)

Entra en SAMSON, es dirigeix de pressa a la caixa i comença a tantejar el registre.

DICK (*A n'en Samson.*)—Veritat que la salvaràs?  
 SAMSON (*Sense deixar de palpar el registre.*)—No havia topat mai amb un mecanisme com aquest... Què fa l'Avery que no porta la pell d'escat? (*Es treu l'americana.*)  
 DICK.—Ha anat a comprar-ne.

*Entra l'AVERY*

Ja és aquí.  
 SAMSON.—N'has trobat?  
 AVERY (*Amb l'escat a la mà.*)—Sí; la porto de la millor.  
 DICK.—Apa, de pressa...  
 SAMSON (*A l'Avery.*)—I no hi ha ningú a la casa?  
 AVERY.—Ningú, gràcies a Déu. El senyor Fay ha sortit. (*Tots treballen en els registres.*)  
 SAMSON.—És inútil... No conec aquest sistema!... (*Es passa la mà pel front.*) Amb llum no puc treballar. (*A l'Avery.*) Tens un mocador?  
 AVERY.—Sí.  
 SAMSON.—Posa-me'l als ulls. (*L'Avery li tapa els ulls amb el mocador. Samson davant la caixa, amb l'orella apretada a la porta de la caixa i presentant les mans a n'en Dick.*) Apa, frega. (*En Dick li frega les puntes dels dits amb la pell d'escat.*) Més fort!

*Entra l'EVANS sigilosament, per la dreta i poquet a poc la ROSA per l'esquerra. Els dos es detenen contemplant l'escena de què són testimonis.*

DICK.—Ja et surt sang!  
 SAMSON.—No hi fa res! (*Amb l'orella cada vegada més apretada a la caixa.*) Calleu... Ja comença a moure's... (*A n'en Dick.*) Frega! frega!  
 AVERY (*Que ha vist a l'Evans.*)—L'Evans!... ha entrat l'Evans!  
 SAMSON (*Bairant les espatlles.*)—I què? Dóna, imbècil!... (*Agafant la pell d'escat de les mans d'en Dick i fregant-se de pressa.*) Ja està bé... Ja torna la sensibilitat d'altre temps! (*Fent girar els botons del registre.*)

*Després a n'en Dick.*) Encén i mira el que marca.

DICK (*Encén un misto i acostant-se a la placa del registre, llegeix.*) 1, 3, 4. (*S'apaga el misto.*)

SAMSON.—Està bé. Sents?

DICK (*Amb l'orella arrimada a la caixa.*)—Sí; sento que es mou.

SAMSON (*La Rosa està tremolant. En Samson conta les voltes que donen els ressorts, fent-los girar amb lentitud.*) — Tres... quatre... cinc... No pot ésser... Passa... Tornem-hi altra vegada. (*A n'en Dick.*) Què marca?

DICK (*Encén un misto i llegeix.*)—4, 7 i 8.

SAMSON.—Això és... Dos... tres... quatre... Ja s'acosta... cinc... (*Un moment de pausa.*) Sis... ja està! (*S'obra la porta de la caixa. Samson s'arrenca de pressa el mocador dels ulls i entra, sortint al moment amb la Kitty als seus braços.*)

ROSA (*Corrent vers a n'en Samson.*)—Ketty! Ketty!

DICK.—Ja torna en sí!... (*A l'Avery.*) Vés a airejar-la.

SAMSON (*A la Rosa.*)—Rosa!... Vostè també aquí? (*Pausa. A l'Evans.*) M'ha vençut, Evans! (*A la Rosa.*) Adéu per sempre! Recordi que el meu amor durarà mentre visqui! (*Amb tristesa.*) Ja no obriré cap més caixa! (*Anant cap a l'Evans, com per a entregar-se.*) Ja pot detenir-me.

EVANS.—Samson, havia jurat que al fi cauria a les meves mans. Suposava que si la meva habilitat no podia triomfar, la seva confiança li faria traïció. S'ha realitzat la meva suposició, però d'una manera que no podia preveure... Consti que en aquest moment jo no he vist sinó una noble acció, un noble sacrifici...

SAMSON (*A l'Evans, senyalant-li a la Rosa.*)—Gràcies, Evans. Però des del moment que ella ho sap, la meva vida ha acabat.

ROSA.—Per què, Jimmy? (*A Samson estremecut d'emoció.*) Si ja ho sabia!

SAMSON.—Rosa!

DICK (*Portant-se la mà als ulls i retirant-la al trobar-la mullada.*)—Què és això!... Llàgrimes!... És la primera vegada que ploro.

BIBLIOTECA FAGES DE CLIMENT FIGUERES

ANY XII (SEGONA ÈPOCA)

Barcelona, 31 d'agost de 1929

Núm. 296

# LA ESCENA CATALANA

SUBSCRIPCIÓ: Un semestre, Fora: 5'50 ptes. - No s'admeten suscripcions per l'interior

Administració: TAPINERIA 4 : LLIBRERIA BONAVÍA : (Telèf. 17325)

SISTEMA DE LECTURA PÚBLICA  
 DE CATALUNYA. BIBL. FIGUERES



1303827484